

Utorak, 18. oktobar 2005.

Svedok Bogoljub Janičević

Svedok Miloš Đošan

Otvorena sednica

Optuženi je pristupi Sudu

Početak u 9.02

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, koliko sam shvatio, vi želite da pokrenete neka pitanja pre nego što svedok uđe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, gospodine Robinson (Robinson). To je u vezi sa vašom odlukom koju sam dobio na početku ove pauze, a koja se odnosi da predam listu svedoka do kraja. I samo da vam najkraće kažem, ja sam potrošio čitavu nedelju dana da izvršim jednu krajnje rigoroznu selekciju. Kao što znate, ja imam na listi preko 1.600 svedoka koja je napravljena od, kako sam vas i ranije obavestio, od liste od 5.000 svedoka i ja sam, imajući u vidu potrebu da se vreme maksimalno skрати, napravio veoma, veoma rigoroznu selekciju koja, ne mogu da kažem da je perfektna, možda su moguće neke male izmene, ali ostalo bi, dakle, sa takvom selekcijom još za Kosovo 15 svedoka, za Hrvatsku bih ukupno imao 74 svedoka i za Bosnu i Hercegovinu 106. Što se tiče liste onih svedoka koje sam ja formulisao kao neprijateljske svedoke, čiju sam listu predao još pre 20 meseci, na kojoj je bilo 22 svedoka, sveo sam je na samo četiri: samo na Klintona (Bill Clinton), Blera (Tony Blare), Klarka (Wesley Clark) i Šredera (Gerhard Schroeder). Dakle, to ukupno bi trebalo da bude 199 svedoka i to je zaista nužni minimum da se ima u vidu.

SUDIJA ROBINSON: A koliko biste vremena potrošili u glavnom ispitivanju ovih svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Po proceni koju sam pravio što je moguće preciznije, 422 sata. Ukupno vreme za ove svedoke. I ja sam tu listu predao onako kako ste vi to zahtevali u svojoj odluci, jer ste tražili da napravim

tu listu i da utvrdim vreme koje je potrebno. Dakle, to je minimum koji ja više da skratim ne mogu. Kao što vidite, u odnosu na listu koja je već bila skraćena, ja sam je smanjio za osam puta: sa 1.600 na 199, da kažem 200.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ako počnete sa 5.000, kako ste mislili i onda to smanjite na 1.600, mora da se kaže da su ovi podaci stvarno nerealni i ne možete da očekujete da mi donesemo odluku, ako nam vi ne pomognete u vezi sa tim koliko će vremena da vam bude potrebno za izvođenje vaših dokaza, jer vi znate da ne možete da saslušate 1.600 svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, ja sam upravo to rekao, ja sam zato izvršio jednu rigoroznu selekciju i skratio je na 199. To je, priznaćete, prilično manje od broja svedoka koje je izveo gospodin Najš (Nice). Gospodin Najš je imao ovde preko 300 svedoka. Prema tome, mislim da je ovo sasvim realno, čak imajući u vidu sve vaše prilično čvrste kriterijume i vremenska ograničenja o kojima vi govorite.

SUDIJA ROBINSON: Da li ste završili, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, još samo želim da napomenem da ja još jednom želim da naglasim da nije mi bila ni od početka jasna ova, jasan metod kako se sa 300 dana koja je upotrebio gospodin Najš, vreme za moje poluvreme svelo na 150 i tražili smo, odnosno, gospodin Tomanović je tražio od Registra (Registry) da mu da zapis o tome koliko je koji svedok svedočio u slučaju druge strane i u odgovoru koji je dobio prvo piše: "Bojim se da nije vođena takva evidencija u ovoj kancelariji, pošto nije napravljena u to vreme, niti ju je napravio Sekretarijat," tako da ja i dalje ostajem pri tom prigovoru da je to vreme napravljeno napamet i sa skraćivanjem mog vremena, a drugo pismo koje je moj saradnik dobio na svoje insistiranje, kaže: "Nakon konsultacija sa šefom Službe za podršku Pretresnim većima, CMSS (Court Management Support Section), u vezi s tim, tokom izvođenja dokaza Tužilaštva i dokaza Obrane, mogu da potvrdim da je zapisnik koji ima Sekretarijat poverljive prirode i zbog toga ne može da se obelodani stranama. Kada je reč o istom pitanju u vezi sa vašim zahtevom, kontaktirano je Tužilaštvo i ono takođe nije vodilo takvu evidenciju". Mislim da kada se ima u vidu da je gospodin Najš ovde imao nekih 350 svedoka, ovo je za čitavih više od stotinu manje. Ponavljam, selekciju sam izvršio krajnje rigorozno, mislim da

mi je neophodno, dakle, da saslušam još tih 199 svedoka. Od toga bi, kao što sam vam rekao, 15 bilo za Kosovo, 74 za Hrvatsku i 106 za Bosnu i ova četiri samo sa liste neprijateljskih svedoka: Klinton, Klark, Bler i Šreder. Ja pri tome još jednom hoću da naglasim da, kao što znate, kada je počeo slučaj Kosovo, onda su podnete još ove dve optužnice koje se odnose na čitavih pet godina. I više stotina hiljada stranica mi je u toku ispitivanja za Kosovo dostavljeno, a koje, naravno, ni do danas nisam uspeo da pregledam, ja i moji saradnici, jer je to nemoguće. Dali ste mi dve nedelje za pripremu izjave između Kosova i dela za Hrvatsku i Bosnu u kojima takođe nije bilo moguće to sve pregledati, dakle, mi smo u situaciji kao kad bi neko rekao "izvrši operaciju na srcu, neka bude *lege artis*, ali uradi to za pola sata". To je nemoguće. Prema tome, uz sve obzire i nastojanja da se najkraće moguće ovo vreme iskoristi, meni je potrebno, dakle, da saslušam još ovih 199 svedoka. I rekao sam vam već, ukupno svedočenje njihovo je 422 sata.

(Pretno veće se savetuje)

TUŽILAC NAJS: Ne znam da li će Pretresno veće da mi dozvoli da kažem par stvari. Pretpostavljam da Pretresno veće to ima na umu, ali bi to možda moglo da bude od koristi.

SUDIJA ROBINSON: Vrlo kratko, gospodine Najs (Nice).

TUŽILAC NAJS: Kada je reč o izračunavanju vremena u vezi sa glavnim ispitivanjem za sve naše najveće svedoke, ono je trajalo između sedam i 10 sati. Mi smo izvodili dokaze 10 meseci, odnosno, ako bi se izvodili dokazi 10 meseci za 199 svedoka, bilo bi potrebno pet puta više nego što je do sada potrošeno. Ako pogledamo stvari globalno, ako bi se razvijale na isti način, istim tempom kao do sada, bilo bi nam potrebno oko četiri do pet godina da se obavi ispitivanje tog broja svedoka. Znači 422 sata bi se, u stvari, pretvorila u osam meseci.

SUDIJA ROBINSON: Nešto čudno piše u transkriptu. Vi ste rekli "izvodili smo 10 meseci".

TUŽILAC NAJS: Mislio sam na dokaze Odbrane.

SUDIJA BONOMI: I 199 svedoka.

TUŽILAC NAJS: Ne, hteo sam da kažem već se izvode dokazi Odbrane 10 meseci. 199 svedoka koji su predloženi za ubuduće su pet puta više od toga, a to bi značilo još oko 50 meseci. Ja sam samo govorio da se to pogleda globalno.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, Pretresno veće će da razmotri ovo pitanje. Možda ćemo da zakažemo statusnu konferenciju da se pozabavimo tim pitanjima. Odredićemo datum i vreme kada ćemo time da se pozabavimo, ali dozvolite da kažem da ste potpuno pogrešno naveli indicije kojima ste došli do svojih zaključaka. Pretresno veće je vrlo pažljivo razmotrilo spisak i vreme i želi da bude sigurno da vi imate isti broj sati na raspolaganju za izvođenje svojih dokaza kao što je Tužilaštvo imalo za izvođenje svojih dokaza. Drugo pitanje je sledeće: Tužilaštvo je prilično ekstenzivno koristilo pisane izjave uvedene po Pravilima 89(f) i 92bis i, u stvari, samo jedna trećina je izvedena ovde svedočila uživo. Treće, vreme koje je potrošilo Tužilaštvo prilikom izvođenja svojih dokaza je povećano vremenom koje ste vi potrošili na unakrsno ispitivanje svedoka Tužilaštva. Zamoliću vas da nam dostavite ta dva pisma koja ste dobili od Sekretarijata, jer Pretresno veće nema ta pisma, a želi da ih pogleda, a mi ćemo da objavimo datum i vreme kada će da se održi statusna konferencija na kojoj ćemo da raspravljamo o tim pitanjima. Molim da se sada pozove svedok.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U vezi sa ovim šta je rekao gospodin Najs, 420 sati je manje od 100 radnih dana. Ja uopšte ne razumem da gospodin Najs kaže da bi za 100 radnih dana trebalo pet godina. Drugo, Pravilo 89(f), pošto je Pretresno veće dozvolilo gospodinu Najsu da to primeni uglavnom bez glavnog ispitivanja, ja i kad bih želeo da ga koristim, uopšte nemam uslove za to. Pravilo 89(f) zahteva veoma mnogo vremena razgovora sa tim svedocima, prikupljanje svih tih dokumenata i njihovih izjava, prema tome, u ovim uslovima, lišen tog osnovnog resursa koji je uvek gospodin Mej (May) govorio da ćete razmotriti, a nikad niste razmotrili, koji se zove vreme, apsolutno nije izvodljivo. Prema tome, ako se eliminiše taj osnovni resurs, onda svi ostali uslovi postaju besmisleni. Molim vas da to imate u vidu. To je svakome jasno.

SUDIJA ROBINSON: Nemojte da sada o tome raspravljamo. To ćemo da uradimo na statusnoj konferenciji.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, mi nismo dobili spisak svedoka, to je bilo *ex parte*, tako da bismo možda kasnije na neki način mogli da dobijemo taj spisak.

SUDIJA ROBINSON: Da. Molim da se uvede svedok. Gospodine Miloševiću, možete da počnete sa svojim dodatnim ispitivanjem, a ja imam neke komentare u vezi sa tim kako možete dodatno da ispitujete ovog svedoka: u vezi s tim očekujem da budete što je moguće kraći. Možete da počnete.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE : Hvala, gospodine Robinson, nastojaću da budem zaista što racionalniji sa vremenom. Molim vas da se ova karta koju je gospodin Najs u unakrsnom ispitivanju stavio pred svedoka stavi na grafoskop, pošto želim da mu postavim nekoliko pitanja u vezi s tim. Gospodine Janićeviću, Vilijam Voker (William Walker) je u svojoj izjavi rekao: "Dok sam posmatrao taj užasan prizor, neko ko je očigledno već ranije tu bio, rekao je da dalje ima još mnogo drugih leševa" i objašnjava kako je, krećući se uz presušeno korito reke, video još neke pojedinačne, da je veliki broj nosio civilnu odeću i tako dalje i na kraju naišao na gomilu od 12 i tako dalje. Tu lokaciju je nazvao "jaruga". E sad, molim vas, na osnovu ove fotografije, na ovom avio snimku možete li da identifikujete mesto koje je Voker nazvao "jarugom"?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da. Prema onim fotografijama koje sam video ranije i na osnovu ove fotografije koja predstavlja kartu Račka (Recak), jaruga je ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, sasvim jasno i jednostavno odgovorite da li su verifikatori mogli da vide jarugu sa lokacije na kojoj su bili stacionirani?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Verifikatori su bili na ovoj lokaciji. Na ovoj raskrsnici ovde. To je jedna grupa bila. Druga grupa od 10.00 je bila kod vojno-policijskog punta, ovde i treća grupa je bila malo dalje, ne vidi se

na ovom mestu. Ovi su mogli da vide i golim okom šta se događa na ovom prostoru, s ove lokacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li vidite polje 5 u belom pravougaoniku, piše 5/10, od koga polaze dve strelice u dva pravca?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Da, vidim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sa leve strane ovog avio snimka pod brojem 5 stoji da je tu jaruga, da je 23 nađena ubijena, a bela linija put od kuće Sadika Osmanija (Sadik Osmani). To je objašnjenje koje piše. Dakle, u objašnjenju koje je na engleskom, na levoj strani, pod brojem 5, piše da je tu jaruga gde su 23 ubijena, a bela linija put od kuće Sadika Osmanija.

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: To je ova bela linija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Ima li ovdé neke nelogičnosti? Objasnite ako ima, molim vas?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Ovde ima nelogičnosti. Prvo, obeleženo je da je na toj lokaciji pronađeno sedam tela poginulih terorista, a ne 23 kako ovde Voker tvrdi, jer je pod 5/10 sa dve strelice na dve lokacije pronađeno sedam leševa. I kad se sve ovo sakupi, kada se saberu sve ove brojke, izlazi da je na svim lokacijama pronađeno 47 leševa terorista.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, u svojoj izjavi Voker tvrdi da mu je tog dana, 16. januara, neko od verifikatora rekao da ima još leševa uz guduru i pitao ga je da li želi da vidi, on mu je odgovorio da je dovoljno video. Da li znate da je uz guduru bilo još leševa i šta to znači?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Pa, postoji mogućnost da su oni koji su pripremali scenario za ovaj masakr, takozvani masakr, obezbedili još neku lokaciju sa odeđenim brojem leševa da bi zapanjili svet s onim šta se tamo dogodilo. Međutim, očigledno da je režiser bio zadovoljan i sa onim šta je tu urađeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, u unakrsnom ispitivanju gospodina Najsa ste odgovorili na jedno od njegovih pitanja vezanih za događaje u Račku, da ste imali operativne pozicije u samom štabu operativne zone Nerodimlje (Nerodime), a nisam shvatio da ste uspeli da odgovorite na to u potpunosti.

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Pa, nisam, jer me je gospodin Najs prekinuo. Rekao sam da smo imali operativne pozicije u samom štabu zone, nerodimske operativne zone, od koga smo dobijali prave i valjane informacije. Na primer, dobili smo informaciju da je 15. u večernjim satima pripadnik KDOM-a (Kosovo Diplomatic Observer Mission) bio na sastanku u selu Petrovo (Petrove) na kome je dogovoreno da se prikaže tamo devet poginulih vojnika terorističke OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves), a da se ostali prikažu kao nedužni civili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne treba nam više taj snimak ...

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Mogu li samo još nešto da objasnim, pošto sam uočio ovde?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izvolite.

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Mogu li, gospodine? Ovde ima jedan kvadrat u kome piše "VJ MUP tanks". Ne znam engleski, ne mogu da čitam. To je ovo. Na toj poziciji vojske uopšte nije bilo. Bilo je jedno oklopno vozilo policije, borbeno oklopno vozilo, sa određenim brojem policajaca koji su štitili levo krilo jedinice koja je bila u okruženju. Vojska se nalazila na ovoj lokaciji ovde, tu gde je bio vojno-policijski punkt. U ovom prostoru gde se vidi šuma, u šumi je bila vojska stacionirana, a ne na ovoj lokaciji gde piše "MUP", jer uopšte MUP-a nije bilo tu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li sada to možemo da skinemo sa grafoskopa?

SUDIJA KVON: Kakvo je oklopno vozilo to bilo koje je koristio MUP u to vreme?

SVEDOK JANIĆEVIĆ: To je borbeno oklopno vozilo koje imaju sve policije u svetu, borbeno oklopno vozilo koje je naoružano puškomitreljezom najvećeg kalibra, 12,7 milimetara, a koje se koristi u vanrednim situacijama. Točkar, nije guseničar.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas da sada samo kratko mi odgovorite još na neka pitanja. Dakle, vi ste rekli u unakrsnom ispitivanju da ste bili 250 metara od Račka?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Toliko otprilike.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo precizno mi kažite kad ste ujutro došli, šta ste videli? Jeste videli Verifikacionu misiju (OSCE Kosovo Verification Mission) na licu mesta?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Na dve lokacije sam video vozila Verifikacione misije sa verifikatorima. Na lokaciji koju sam malopre pznačio i na lokaciji Košare (Koshare) koja se vidi sa puta kada se uđe u Štimlje (Shtime). Znači, kada se uđe u Štimlje iz pravca Uroševca (Ferizaj) i vidi se iz dvorišta policijske stanice u kojoj sam ja bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To ste, dakle, objasnili. Vi ste, samo želim da vas pitam, upotrebili više puta u svojim objašnjenjima reč "rov", odnosno, bunker. Na strani 44.941 u vašem svedočenju transkripta, vi objašnjavate: "Između 10.30 i 12.00, još dvojica terorista su ubijena u bunkeru u sred sela. Mi nismo znali za taj bunker, nismo znali da postoji. U stvari, to nije bio bunker. To je bila jedna vrsta skoništa". Da li vi kad upotrebljavate reč "bunker" to široko upotrebljavate i za skloništa ili ste se samo ograničili na to da se radi samo o bunkeru?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Nisam se strogo ograničio da se radi samo o bunkeru, nego i o skloništu. Na kraju krajeva, u uličnim borbama kao sklonište ili kao bunker koristi se svaki zid, svaka šupa, svaki zaklon koji može da zaštiti od eventualnog metka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sada bih molio da se stavi na grafoskop ova mapa koju je gospodin Najs objasnio da je izvadio iz naših podataka gde je na levoj strani zeleno obeleženo "ubijeni pripadnici UČK", a na desnoj strani grupa civila koji su gotovo svi preživeli, tvrdeći da je u vašim dokumentima za one koji su ubijeni ustanovljeno da su UČK, a za one koji su preživeli da su civili. Pošto je gospodin Najs rekao da je to na osnovu naših podataka, da li vidite liniju koja vodi, crvenu liniju, koja vodi prema ovoj jaruzi?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da, vidim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ta crvena linija proizilazi iz nekih vaših podataka? Da li je neko po vašem najboljem saznanju uputio civile da idu u jarugu?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Sigurno ne. Ja sam rekao da imam saznanja da su policajci vraćali civile, one koji su krenuli u pravcu gde se odvijaju borbena dejstva, da su ih vraćali kućama, a sigurno ne da su ih upućivali u tom pravcu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ta crvena linija ni na koji način ne proizilazi iz naših podataka?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Ne, sigurno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala.

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Još nešto sam primetio na onoj prethodnoj karti, ako smem da kažem, na onoj karti koja je povučena.

SUDIJA ROBINSON: Da, izvolite.

SVEDOK JANIĆEVIĆ: Ne znam ko je tu kartu radio, ali je karta pravljena tako da je nameštena da odgovara onome šta Tužilaštvo želi. Recimo, u štabu UČK gde je poginulo više terorista, nije prikazan ni jedan. 47 je ukupno poginulo na tom prostoru u borbi. Oni su premeštani onako kako je nekom odgovaralo. Znači, radi se o čistom falsifikatu.

TUŽILAC NAJS: Ovaj komentar je neutemeljen. Ako pogledate niz karata, a ta je karta bila tek deo jednog niza karata, naći ćete kartu sa mestom na kome su ubijeni i ti pripadnici OVK. Svedoku ne bi trebalo da se dozvoli da iznosi ovakve komentare.

SUDIJA ROBINSON: Imamo karte, mi ćemo da odlučimo. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, gospodine Janićeviću, da li je antiteroristička akcija u Račku bila unapred planirana?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, bila je unapred planirana?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Tako je, bila je unapred planirana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je ona bila unapred odobrena od Štaba MUP-a u Prištini (Pristine)?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Odobrena od Štaba MUP-a.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je o njoj obavještena Verifikaciona misija?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Obavještena Verifikaciona misija koja je poslala svoje predstavnike na određenim lokacijama sa kojih su mogli da vide i najmanji deo i najzabačeniji deo Račka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da li ima ikakve sumnje, dakle, da je antiteroristička ta akcija bila unapred planirana, odobrena, o njoj obavještena Verifikaciona misija?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću ... Gospodine, nemojte da odgovorite na to pitanje, jer je to sugestivno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li ta misija za koju ste rekli da je bila unapred planirana, da li ste vi rekli u ispitivanju da je ona planirana na vaš predlog, pisani, koji ste uputili?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dakle, da li je po vašim saznanjima bilo kada planirana neka akcija protiv civila?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Nikad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je pisalo u vašem predlogu, kakvu akciju vi predlažete?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: U predlogu je pisalo da se predlaže antiteroristička akcija u cilju hapšenja određenog broja terorista koji su na tom prostoru počinili više zločina. Preko 25, oko 25 ubistava policajaca, civila i vojnika, 25 teško ranjenih i kidnapovali 35 građana od kojih se 14 nikada nije vratilo kućama.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovo je upravo ono o čemu sam govorio na kraju naše poslednje sednice. Svrha dodatnog ispitivanja nije da se ponovo prođe kroz one iskaze koji su dobijeni prilikom glavnog ispitivanja. Mi smo to već čuli. Ako postoji neka tema za koju mislite da treba da se

rehabilituje svedok zbog onoga šta je rečeno u unakrsnom ispitivanju, onda o tome možete da govorite. Ali potpuno je nepotrebno trošenje vremena da pred Pretresno veće iznosite onaj iskaz koji je Pretresno veće već čulo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, gospodine Robinson, ovo sam hteo da utvrdim zbog toga što je u unakrsnom ispitivanju to bilo osporavano. Samo da skrenem pažnju na tabulator 6 iz bajndera o Račku gospodina Najsa. Gospodine Robinson, gospodin Najs je selektivno citirao svedoku sa engleskog, pošto je ovaj dokument na engleskom jeziku. Na početku kaže, dakle, u drugoj rečenici, ovo je 15. januara, izveštaj Regionalnog centra 1 za Prizren (Prizren), uloga u incidentu u području Štimlja i samo ću pročitati prvu ovu tačku, baš obeleženu tačku, kaže: "Došle su vesti o većoj akciji zapadno od Štimlja. DHOM OBS zatražio je da RC1 pošalje dve patrole kako bi se pojačala RC5". Dakle, gospodine Janićeviću, ovde se kaže da su poslali patrole da pojačaju ovaj Regionalni centar 5.

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Pa, tako je. Ja sam rekao da su oko 10.00 stigle, da li jedna ili dve ekupe verifikatora, ne znam, ali za jednu sam siguran da je stigla na ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde se radi o pojačavanju postojećih verifikatora?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala.

prevodioci: Molimo gospodina Miloševića da govori u mikrofoni.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, molim vas da govorite u mikrofoni, mole vas prevodioci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, ja sam shvatio da se dobro čuje. Samo sam to hteo da utvrdim. Ne može se, ne može se, gospodine Robinson, pojačavati nešto šta ne postoji. Dakle, verifikatori su bili tamo, oni su išli da ih pojačaju.

SUDIJA BONOMI: Mislim da, kako bi stvari bile kompletne, isto tako treba konstatovati da su, prema ovom dokumentu, dve patrole koje su poslate

došle u 17. 30, a ne u 10.00. Prema tome, očigledno je da svedok ovde govori o nekim drugim patrolama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Poenta je bila da se šalju patrole da pojačaju Regionalni centar koji inače osmatra to. Kad su one stigle ...

SUDIJA BONOMI: To razumem. To razumem, ali to nije ono šta govori svedok. Stalno u ovom Predmetu dolazi do velike konfuzije u vezi s tim da je ono šta kažete vi ili gospodin Najs dokaz. Ništa od onoga šta kažete vi ili gospodin Najs nije dokaz. Dokaz je samo ono šta svedok kaže, a vi trošite toliko vremena u vašem dodatnom ispitivanju u vezi sa onim šta je rekao gospodin Najs, a svedok nije prihvatio i to je bespotrebno trošenje vremena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Bonomi. Gospodine Janićeviću, vama je ovde stavljena na uvid knjiga "Kako viđeno, tako rečeno" (As Seen, As Told), gde je citirano nešto šta se odnosilo na mučenje u vašem Sekretarijatu za unutrašnje poslove. Da li ste vi iz onoga šta vam je tu predočeno ustanovili da je tako nešto viđeno u vašem sekretarijatu ili niste?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Ne, nikada. Nikad to što piše u knjizi "Kako viđeno, tako rečeno" ja nisam utvrdio, niti sam mogao da utvrdim, niti mi je bilo ko prijavio da se tako nešto dogodilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad, pošto se tamo pominje da su oni obavestavali i predstavnike OEBS-a (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) o tome, samo jedno pitanje: da li je s vama ikad neki predstavnik OEBS-a govorio o nekom navodu da je neko mučen u vašoj policijskoj stanici?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Ne, nikada. Pitali su me kad su u kontaktima, zbog čega je uhapšen, ako je neko uhapšen, dokle će biti držan, da li mu je određen pritvor ili nije, inače o mučenju, o batinanju, o tome šta piše u toj knjizi, nikada nije bilo reči.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nikad vam se niko iz OEBS-a nije obratio da traži objašnjenje u vezi sa nekom takvom stvari ili nekim takvim nalogom?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Nikada, to tvrdim odgovorno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala, gospodine Janićeviću. Još samo jednu stvar za koju je gospodin Kvon (Kwon) posebno rekao da je zainteresovan. Naime, vi ste pokazali jednu krivičnu prijavu protiv službenika pošte koji je naplaćivao, koji je naplaćivao ...

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Taksu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koji je naplaćivao taksu za izlazak iz zemlje, pa je uzimao više nego što je propisano. Gospodin Kvon se zainteresovao s obzirom na objašnjenje gospodina Najsa da se tada, da se njima naplaćivalo da izađu, da im je uziman novac. Molim vas da se stavi na grafoskop ovaj "Službeni list Savezne Republike Jugoslavije" koji objavljuje propise. Kao što znate ovo su zvanični dokumenti, da objasnimo i to u vezi sa taksom za izlazak iz zemlje. Ako je moguće samo da se malo uveliča, jer je ovaj faks prilično sitno dat. Dakle, gospodine Janićeviću, pročitajte prvo datum ovog "Službenog lista".

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Utorak, 28. decembar 1993. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Utorak, 28. decembar 1993. godine?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pročitajte sada šta piše ...

TUŽILAC NAJS: Imam ovde kopije zbog interesa koji je izrazio sudija Kvon nešto ranije, imam ovde tri dokumenta. Ako želite, možete to da dobijete.

SUDIJA KVON: Prevedeno?

TUŽILAC NAJS: Da, da, prevedeno.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Nismo preveli ceo dokument. Preveli smo ono šta je izgledalo relevanto za potrebe ovog ispitivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pročitajte, molim vas, samo, dakle, na osnovu čega je ...

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: "Na osnovu člana 18.66," koliko ja vidim, 'Zakona o deviznom poslovanju ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, na osnovu Zakona o deviznom poslovanju, "donosi se odluka ...

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: ... o plaćanju posebne takse pri izlasku iz Savezne Republike Jugoslavije. 1) domaća fizička lica dužna su da za svaki izlazak iz Savezne Republike Jugoslavije plate posebnu taksu u iznosu od 10 DEM ili u odgovarajućoj protivvrednosti u drugoj stranoj valuti. Posebna taksa u iznosu od 30 DEM ili u odgovarajućoj protivvrednosti u drugoj stranoj valuti plaća se za svako motorno vozilo jugoslovenske registracije prilikom izlaska iz Savezne Republike Jugoslavije".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da li se ovde vidi osnov za donošenje ove odluke, odnosno, 1993. godine uvedena? Da li je 1993. godina, godina kad su kod nas uvedene sankcije?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 10 maraka plaća svaki građanin koji izlazi iz Jugoslavije kao izlaznu taksu, administrativnu?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A 30 maraka, odnosno, ekvivalent 30 maraka za motorno vozilo?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da. Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se to odnosilo na sve građane ili se to odnosilo na Albance?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: To se odnosilo na sve građane Savezne Republike Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Taksa se uplaćivala preko banaka, pošte i tako dalje?

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste podneli krivičnu prijavu protiv službenika pošte koji je primao ovu taksu od 10 maraka, što je tražio da mu daju pare.

SVEDOK JANIĆEVIĆ – ODGOVOR: Tako je, da mu daju više nego što je propisano odlukom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da li je ova taksa ima bilo kakve veze sa bilo kakvom, da je ona bilo kakav način vršenja bilo kakve diskriminacije građana Jugoslavije?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Ni na koji način ne vrši diskriminaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi, kada ste izlazili iz zemlje, morali da platite tu taksu?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Svako je morao da plaća, pa i ja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Janičeviću, nemam više pitanja.

SUDIJA KVON: Gospodine Janičeviću, vi ste rekli da za vreme sukoba niste znali za postojanje ove izlazne takse. Vi kao policajac. Da li je to tačno da vi kao policajac niste znali za tu taksu?

SVEDOK JANIČEVIĆ: Nisam rekao da nisam znao. Ja sam znao da je taksa uvedena još 1993. godine i da odluka nije ukinuta. Taksa je naplaćivana.

SUDIJA KVON: Da li vi onda, dakle, kažete da je ta taksa naplaćivana od svih ljudi koji su premešteni van Kosova?

SVEDOK JANIČEVIĆ: Ja nisam rekao da je taksa, ne znam da li je naplaćivana od svih ljudi ili nije, ali nikakvog premeštanja sa Kosova nije bilo. Oni koji su izlazili sa Kosova, izlazili su svojom voljom i bežali su od sukoba. Ja lično verujem da većini nije naplaćivana taksa. Ali da je naplaćivana ne bi bilo nikakvih zakonskih ograničenja, odnosno, propusta.

SUDIJA KVON: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo još jedno pitanje, gospodine Janičeviću. Da li je neko naplaćivao taksu izbeglicama?

SVEDOK JANIČEVIĆ – ODGOVOR: Pa, ja mislim da nije. Nikada nisam čuo da je naplaćivana taksa izbeglicama. Nikad nisam čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Janičeviću.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Janićeviću, hvala vam. Da vidimo sada dokazne predmete. Uvrstićemo u spis ovaj dokument o izlaznoj taksi koji je upravo prezentiran. Možemo li da dobijemo broj?

TUŽILAC NAJS: Dok se Sud bavi ovim, ukoliko je to od interesa, dokumenti ovde pokazuju da je ukaz donet 1993. godine, zatim dodatni 1994. godine i da je ta taksa ukunuta 2000. godine. Prema tome, ovaj dokument je jednostavno prvi u nizu tih dokumenata.

SUDIJA ROBINSON: U redu, uvrstićemo sve te dokumente u spis.

sekretar: To će da bude D320.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Janićeviću, time je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli da svedočite na Međunarodni sud. Sada možete da idete.

SVEDOK JANIĆEVIĆ: Hvala i vama.

SUDIJA ROBINSON: Možete da pozovete svog sledećeg svedoka, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sledeći svedok je general Đošan.

SUDIJA ROBINSON: Molim svedoka da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK ĐOŠAN: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, sedite. Gospodine Miloševiću, možete da počnete.

GLAVNO ISPITIVANJE : OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro jutro, generale.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Dobro jutro, gospodine Miloševiću. Dobro jutro svima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, predstavite se i recite unekoliko vaše kretanje u službi i obrazovanje.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ja sam Miloš Došan, general-major Vojske Jugoslavije u penziji. Rođen sam 28. februara 1949. godine u selu Bistrica, opština Žepče, bivša Bosna i Hercegovina. Završio sam gimanziju u Zavidovićima, nakon toga Vazduhoplovnu vojno-tehničku akademiju u Rajlovcu kod Sarajeva, zatim Komandno-štabnu akademiju Ratnog vezduhoplovstva i protivvazdušne odbrane i Školu nacionalne odbrane. Imam zvanje vazduhoplovni vojni elektroinženjer i u rangu sam doktora nauka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta ste bilo tokom rata na Kosovu, koja je bila vaša zona odgovornosti, kakav je bio raspored jedinica i molim da to pokažete na karti? To je tabulator 1.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Tokom rata na Kosovu i Metohiji bio sam komandant 52. artiljerijsko-raketne brigade protivvazdušne odbrane i ujedno komandant garnizona "Đakovica".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li bi neko mogao da stavi na neki pano kartu koja je u tabulatoru 1? Ja se nadam da je vi, generale, imate kao što je i ja imam u svojim dokumentima u dokaznim predmetima. Evo, ja ću dati, ja ću dati ovu kartu pošto je vaša samo umanjena, ova je preglednija. Evo, izvolite. Dakle, generale, moje pitanje je šta ste bili tokom rata na Kosovu, šta je bila vaša odgovornost i kakav je bio raspored vaših jedinica? Pa imate iza sebe sada kartu na kojoj to možete i da pokažete.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Upravo čekam kartu. Ja sam bio komandant 52. artiljerijsko-raketne brigade protivvazdušne odbrane i ujedno komandant garnizona Đakovica (Gjakove). Brigada protivvazdušne odbrane nije imala svoju zonu odgovornosti na zemlji, ali u vazduhu njena odgovornost se potpuno poklapa sa zonom Prištinskog korpusa. Znači, zona odgovornosti moje brigade je u potpunosti kao komanda, kao zona odgovornosti Prištinskog korpusa, a na zemlji, jedinice protivvazdušne odbrane nemaju zonu odgovornosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zamolio sam vas da pokažete gde su bile raspoređene vaše jedinice.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Jedinice brigade u početnom periodu do 9. aprila, odnosno od početka napada na Košare, bile su raspoređene uglavnom u rejonu Đakovice i pridate pojedinim borbenim grupama u sastavu drugih jedinica. Nakon 9. aprila one su raspoređene tako da su štatile najvažnije elemente borbenog rasporeda Prištinskog korpusa, a to su Đakovica, gde je bilo komandno mesto brigade, pozadinski bataljon i komandni divizion. Prvi divizion je bio u rejonu Kijeva (Kijeve), drugi divizion u rejonu Gnjilana (Gjilan), treći u rejonu Beca (Bec) i četvrti divizion je bio u rejonu Prištine. Oni su po zadatku štitali najodgovornije i najvažnije elemente borbenog rasporeda Prištinskog korpusa. Nadam se da je ovo dovoljno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, generale. Dakle, vaše jedinice su bile raspoređene na područjima koje ste sada pokazali. Od kada ste vi bili tamo?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ja sam u Đakovicu došao 15. jula 1998. godine. I od tada mi je bila ta zona odgovornosti, a u navedenim lokacijama moje jedinice su bile, znači, od 9. aprila 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste imali redovna saznanaja o stanju na Kosovu i Metohiji gde ste se vi nalazili i gde su se nalazile vaše jedinice, da sada ne ponavljam ponovo te lokacije?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, imali smo putem informisanja od pretpostavljenih starešina, izveštaja drugih službi, a nakon dolaska mojih jedinica u navedene lokacije i ličnim uvidom. Ja sam moje jedinice redovno obilazio i povremeno u njima boravio duži period.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je u tim delovima gde su se nalazile vaše jedinice bilo delovanja terorističkih grupa 1998. godine i 1999. godine?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da. Bilo je u svim, mada je najviše bilo u rejonu Metohije, odnosno, u Đakovici i okolini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tokom tog dela 1998. godine i 1999. godine, dakle, dok ste se vi tamo nalazili, da li ste vi ili neka vaša jedinica imali saznanja o bilo kakvom, kakvoj ideji, aktivnosti ili planu za proterivanje Albanaca s Kosova u toku 1998. godine ili 1999. godine?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ne, nismo, nismo, jer nisam imao ja takva saznanja, a moje jedinice pogotovu, jer jedinice nisu mogla imati saznanja veća nego što ima njihov komandant.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, vi ste pored dužnosti komandanta brigade primili i dužnost komandanta garnizona "Đakovica" kad ste došli u Đakovicu. Dakle, kao najstariji oficir na tom području, vi ste bili istovremeno i komandant garnizona "Đakovica". Jesam li vas dobro razumeo?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, razumeli ste me.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite kakva su tada bila kad ste primili, dakle, kako ste rekli u julu 1998. godine komanu nad garnizonom u Đakovici, vaša saznanja o Đakovici i kakva su bila vaša saznanja u vezi sa delovanjem UČK i zone u kojoj je Đakovica i rasporeda i aktivnosti UČK na tom području?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ja bih rekao to na sledeći način: ja sam u Đakovicu došao prvi put jednim od četiri moguća i to najudaljenijim putem iz Prištine preko Brezovice (Brezovice) i Prizrena. Svi ostali putevi koji izvode sa Kosova u rejon Metohije su bili blokirani. Svi kraći, bolji, ali blokirani. Sama ta činjenica da sam morao ići tim putem, zaobilazno, govori o tome kakvo je bilo stanje tada na Kosovu i Metohiji. Većina puteva bila je blokirana, teritorija je bila blokirana i Đakovica, odnosno Metohija je praktički, može se reći, bila odsečana od ostatka Kosova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pre nego što vam postavim pitanje o tome šta se dešavalo u Đakovici tih dana, vi ste, dakle, došli za komandanta brigade i komandanta garnizona. Kakav je bio nacionalni sastav vaše jedinice? Govorim o oficirima, o komandnom sastavu.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da. Brigada čiji sam ja bio komandant je sastavljena prvenstveno od pripadnika srpskog sastava, ali na većini komandnih dužnosti i u komandi brigade i u jedinicama bili su i pripadnici drugih naroda. Evo, ja mogu da iznesem primer u mojoj, znači, u komandi brigade. Moj pomoćnik za informisanje i moral, major Vinter Zdravko je Slovenac. Pomoćnik za logistiku je Angelovski Aleksandar, potpukovnik, Makedonac. Načelnik veze bio je Ilić Drago, Hrvat. Oficir u operativnom organu komande bio je Nik Peraj (Nike Peraj), Albanac. Operator u kancelariji opštih poslova bila je gospođa Beriša Beljuzare (Berisha Beluzare), Albanka.

Što se tiče jedinica i njihovih komandanata, komandant Prvog divizionara bio je major Sabo, Mađar. Njegov zamenik, major Uglješević Joško, Hrvat. Komandant pozadinskog bataljona koji je bio svo vreme u Đakovici, bio je Zlatko Odak. Njegov zamenik bio major Pejčinović Ramiz, Musliman. Komandant komandnog divizionara bio je major Maričić Velimir, Hrvat. To su ljudi, naravno, bilo je i Srba, ali to su ljudi koji su bili na tim ključnim mestima i položajima. Što se tiče vojnika, podoficira, podoficira je bilo takođe svih nacionalnosti, a vojnici su bili pretežno srpskog, srpski vojnici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vreme vašeg dolaska, to je, dakle, jul 1998. godine, kako je izgledalo stanje u Đakovici?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: U samoj Đakovici trenutno nije bilo nikakvih borbenih dejstava. Grad je bio, sobzirom na blokadu, u teškom stanju. Snabdevanje grada bilo je veoma teško, bila je kriza u snabdevanju, pogotovo oko osnovnih životnih namirnica. Međutim, ono šta je meni ostalo jako uočljivo da je bio veliki broj i da su isključivo u redovima za osnovne životne namirnice bile žene i djeca. Odraslih nije bilo, pogotovo nije bilo Albanaca, odraslog stanovništva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, jeste li vi imali neko objašnjenje zašto muškarci nisu u redovima, obično Albanci ne šalju žene po gradu da idu da obavljaju poslove?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: U to vreme terorizam je počeo naglo da buja i moje ocene i saznanja su da su muškarci bili uglavnom u šumama, u terorističkim grupama, a verovatno je bilo i onih koji nisu bili u šumama, ali nisu se usudili da izađu iz svojih kuća, bilo od osvete ekstremnih terorista, bilo od propagande, bilo iz drugih razloga, ali je to bilo faktičko stanje koje sam ja zatekao u Đakovici kao komandant brigade, odnosno, garnizona "Đakovica".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta se zapravo dešavalo na Kosovu i Metohiji tokom 1998. godine i 1999. godine?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Na Kosovu i Metohiji tokom tih godina dešavalo se terorizam i što je najgore, terorizam u ekspanziji. On je bio zastupljen u svim oblicima, počev od pretnji, ucena, likvidacija lojalnih Albanaca, Srba, bilo je napada na policiju, na vojsku, jedino nije bilo bombaša samoubica, jedino to nije bilo. Znači, od svih oblika terorizma, njih tada nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko su bili nosioci tih terorističkih aktivnosti, po vašim saznanjima?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Po mojim saznanjima to su bili pripadnici terorističke organizacije OVK i FARK-a (Forcat e Armatosura te Republikes se Kosoves). To su bile organizacije koje su imale slične metode, iste ciljeve ... Slične metode, možda se pomalo rezlikovale u načinu ostvarivanja zamisli realizacije svog cilja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste ukazali na neke karakteristične aktivnosti terorističkog delovanja u vašoj knjizi o tim događajima, o čemu imamo vrlo kratke izvode ovde, to je tabulator 2. Imamo delove knjige sa tih stranica. Vi ste nešto od toga zapisali. Budite ljubazni ukažite samo na neke karakteristične citate.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ja, naravno, mogao bih to i napamet da kažem pošto sam ja tvorac te knjige, ali pročitacu zbog ostalih.

SUDIJA KVON: Koji je naslov knjige, pre svega?

SVEDOK ĐOŠAN: Knjiga se zove "Generalov kosmetski put", a ja sam izdavač, odnosno, ja sam tvorac te knjige, autor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste taj general?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ja sam general Miloš Đošan koji je napisao tu knjigu. Molim vas, hoćete li reći koji je tabulator?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tabulator 2. Tabulator 2, to imate na stranici koja ima VI poglavlje Kosovo i Metohiju, pitao sam vas ovo šta ste maločas govorili: "Pred redovima prodavnica su stajale uglavnom žene svih doba i deca što je prava retkost za Šiptare. Muškarci su se pojavljivali u gradu samo na dan kada su isplaćivane penzije i socijalna davanja".

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Evo, to je tu, znači, ako želite mogu da pročitam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne morate sve da pročitate, ja sam već citirao, dakle: "Muškarci su se pojavljivali u gradu samo na dan kada su uplaćivane penzije i druga socijalna davanja. Toga se nisu odrekli od države. To kretanje bilo je samo do pošte, a onda nazad u kuću ili u jedinicu OVK".

To je ono šta je vaše zapažanje ili je to bilo zapažanje onih s kojima ste bili u kontaktu, s kojima ste komentarisali stanje?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: To je bilo, naravno i moje zapažanje, ali o tome sam se ja detaljno upoznao i u pripremi za prijem dužnosti mnoga dokumenta sam pročitao. Po pravilu se pre prijema dužnosti komandant jedinice upozna sa stanjem, stanjem u jedinici, sa dokumentima određenim, sa borbenim iskustvima jedinice, sa pretrpljenim gubicima. Znači sve ono šta je bitno komandantu, novom komandantu kakav sam tada bio ja da može da započne sa normalnim procesom komandovanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, generale, da zastanemo. Nek' stoji ovaj tabulator i dalje pred vama. Je li se nešto promenilo i šta se promenilo po dolasku Verifikacione misije, tamo u oktobru 1998. godine? U novembru 1998. godine.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Po dolasku Verifikacione misije nije se promenilo ništa, odnosno nije se promenilo u onom smislu u kome smo mi očekivali. Naprotiv, počele su da ponovo oživljavaju terorističke baze, da ponovo se vrše napadi na pripadnike vojske i policije, da ponovo se ubijaju lojalni Albanci tako da imamo događaja koji su se praktički dešavali skoro pred samim očima posmatrača. Takav jedan događaj desio se i 13. novembra u rejonu Štimlja, odnosno, u Dulju (Duhel) gde je poginuo moj vojnik Dejan Arizanović koji je bio u pratnji jedne vojne kolone.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to događaj o kome vi pišete na 101 stranici knjige, "Prve žrtve", to je posle dolaska Verifikacione misije.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Jeste. To piše na 101. stranici i mogu da vam citiram to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izvolite.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: "U petak 13. novembra 1998. godine, na polovini puta između Prištine i Suve Reke", to je bilo ovde otprilike, "u podnožju planine Milanovac, u klancu koji počinje kod šumarove kućice, to je jedno mesto u tom klancu, a završava zloglasnim prevojem Dulje, izvršen je teroristički napad na jednu vojnu kolonu. Privukavši se do samog puta u klancu, propustivši "Pragu" i autobus, teroristi su ručnim raketnim bacačem "Zolja" gađali u kamion u kome su se nalazili vojnici iz obezbeđenja. Raketa je tom prilikom prošla bočno kroz ceradu, ostavila veliku okruglu rupu, pogodivši u glavu desetara Dejana Arizanovića iz Surdulice. U napadu su

ranjena petorica naših vojnika, dvojica teže, a trojica lakše". Da li je ovo dovoljno ili da nastavim dalje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dovoljno je, dovoljno je.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ja bih, izvinjavam se, hteo bih da ... Ta grupa, neposredno pred ulazak u klanac kod tog mesta gde se desio taj zločin, teroristički napad, videli su verifikatore koji su bili u toj svojoj patroli, u vozilima koja su bila prepoznatljiva, narandžasta ili vozila crne boje sa narandžastom presvlakom koja ih je označavala i koja na neki način nama davala na znanje da su to oni i da imaju taj diplomatski status i da ih moramo poštovati i prema njima se odnositi krajnje korektno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste vi imali neki kontakt sa verifikatorima, ne mislim u toj prilici kad ste napadnuti, nego generalno, jeste li imali kakav kontakt sa verifikatorima?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da. Ja sam kao komandant brigade i kao komandant garizona imao više kontakata sa verifikatorima. Prvi je bio 16. decembra 1998. godine kada mi je došao u kontrolu jedan oficir, odnosno verifikator, tada ja nisam znao da je on oficir, sa prevodiocem i tražio je od nas u mojoj jedinici da vidi mene, naravno i da provere stanje i broj lakih raketnih prenosnih sistema "Strela 2M" i njega je samo to interesovalo. Nije ga interesovalo ni ostala vozila, ni "Prage", ni BOV nego isključivo to. Bio je toliko precizan i detaljan da je svaku raketu gledao, broj i sravnjivao sa brojem lansirnog mehanizma. Tek kada se uverio da je to potpuno tačno, onda je napisao da mi poštuju, odnosno da, kako je on napisao, snage SRJ poštuju dogovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, sad mi recite, generale, tu ima nešto karakteristično. Taj verifikator se interesovao samo za raketni sistem u vašoj brigadi. Da li to znači da se nije interesovao za artiljerijska oružja u vašoj brigadi?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: U pravu ste, njega uopšte nije interesovalo ni stanje, ni broj "Praga", znači protivavionskih topova, ni BOV, nego isključivo to. I u razgovoru, u jednom trenutku, on mi reče "kolega". Kad sam ga ja upitao odakle smo mi kolege, on mi je rekao ko je u stvari, rekao je svoje, Džon Pemberton (John Pemberton) i da je vojni ataše vazduhoplovni iz Beograda. Tom prilikom mi je čak dao i svoju posetnicu sa željom da

ga posetim kad budem našao za to vreme. Naravno, za to se nije ukazala prilika, niti je bilo potrebe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, zadatke Verifikacione misije ne treba da ovde nabrajamo, poznati su svima, oficir verifikator je došao u vašu brigadu, interesovao se samo za raketne sisteme. E sad mi odgovorite kao stručnjak, da li su ti raketni sistemi, dakle, da li se uopšte ti raketni sistemi mogu upotrebiti protiv ciljeva na zemlji?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ne. Ti raketni sistemi se ni u jednoj varijanti ne mogu upotrebiti za ciljeve na zemlji i ne mogu naškoditi nikome ko nije u avionu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dakle, ti raketni sistemi su sredstva koja isključivo mogu da deluju po vazduhoplovima?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Isključivo po vazduhoplovima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A artiljerijsko oružje se može koristiti za ciljeve na zemlji?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali artiljerijsko oružje ga nije interesovalo, po onome šta vi kažete.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, u pravu ste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad je on bio kod vas?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: On je bio u jedinici 16. decembra 1998. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, 16. decembra 1998. godine.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To bi bilo negde mesec dana pre onog događaja u Račku. Hvala, generale. Dakle, vaše sedište je bilo u Đakovici gde ste bili komandant garnizona. Recite da li je taj rejon bio značajan za terorističke snage?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Rejon Đakovica je bio najvažniji deo i najvažniji rejon za terorističke snage. Položaj Đakovice u Metohiji je takav da iz Đakovice izvide dva taktička pravca najbliža i najpogodnija za kopnenu

agresiju se teritorije Republike Albanije (Albania). To je pravca Čafa Pruš (Qafa e Prushit) - Đakovica i Košare - Brovina (Brovine) - Morina (Moline), odnosno Smonica (Smonice). Ovladavanjem ovog prostora oko Đakovice otvara se put za dalje napredovanje prema Kosovu, odnosno prema Peći (Peje), Prizrenu i tako dalje. To područje je izuzetno pogodno i zbog toga što u prigraničnoj zoni ima dovoljno naseljenih mesta povezanih rokadnom komunikacijom sa Junikom (Junik) prema Dečanima (Decane), Peći i ovamo preko Đakovice, Prizrena i dalje za Prištinu, odnosno na teritoriju Kosova i Metohije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, generale. Gospodine Robinson, da li je sada odgovarajuće vreme za pauzu?

SUDIJA ROBINSON: Da, sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, da li ste vi nešto znali o postojanju neke sprege između terorista i pojedinih stranih predstavnika?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da. Ja sam između ostalog i pisao u mojoj knjizi, kada je Holbruk (Richard Holbrooke) bio u Juniku, čuo sam da su pojedini diplomate, Hil (Christopher Hill) takođe dolazio na Kosovo i Metohiju, a video sam i aktivnosti i osjetio aktivnosti Vokera, on je bio diplomata, ali sam čuo i za Pedi Ešdauna (Paddy Ashdown) ...

prevodioci: Molimo svedoka da govori u mikrofون.

SUDIJA ROBINSON: Prevodioci vas mole da se približite mikofonu i da govorite u mikrofون.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, pomenuli ste Pedi Ešdauna. Ja ću vam pročitati jedan kratak citat iz njegovog svedočenja ovde, to je na stranici transkripta 2.473, odnosi se na unakrsno ispitivanje. Ja mu postavljam pitanje: "Gospodine Ešdaun, da li je uobičajeno da vođa jedne male opozicione stranke 10 puta posećuje jedan deo sveta u kome traje rat i to, na neki način, u ime vlade? Da li je to uobičajena standardna

praksa u Velikoj Britaniji (Great Britain)? Odgovor: Mislim da to uopšte nije uobičajeno i to nije ono šta sam ja uradio. Ja sam tamo otišao u posetu kao vođa jedne političke stranke za svoj račun, kako bih sebe informisao o tome šta se dešava. Ja nisam tamo išao kao izaslanik, ni u ime britanske vlade". Onda u transkriptu stoji, sudija Robinson pita lorda Ešdauna: "Kako to da ste onda nosili pismo od predsednika vlade? Svedok: Ovom prilikom predsednik vlade je znao za to, naime, to se znalo u javnosti, to da idem. On je od mene zatražio da prenesem jedno njegovo pismo. Ja sam bio samo poštar". E sada, to je njegova izjava ovde data pod zakletvom, da on nije došao ni kao izaslanik, ni kao predstavnik vlade, niti u ime vlade, već za svoj sopstveni račun, a na ovoj traci za koju ću zamoliti da se sada pusti, Ešdaun kaže: "Premijer Bler (Tony Blair) me je ovamo poslao da sve vidim". Dakle, u jednoj od ovih svojih izjava on ne govori istinu. Molim vas da se pusti ova traka.

SUDIJA ROBINSON: Kako će ovaj svedok da vam pomogne u vezi s tim pitanjem? Ja vidim šta vi hoćete da kažete, ali kako ovaj svedok može tome da doprinese?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Svedok je veoma obrazovan vojnik koji je general-major i ja hoću da ga pitam šta radi Ešradun tamo na onoj traci koja se vidi, a i da, kao što imate u transkriptu, ga pitam šta znače ...

SUDIJA ROBINSON: Vi hoćete da ga pitate da li je Ešdaun došao u svojstvu izaslanika ili u svojstvu pošlara, ali, iskreno govoreći, ne znam kako on može da vam pomogne u vezi sa tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je ono s čim ja uvodim ovo, pošto je u transkriptu ono šta sam vam pročitao, a on ovde njima govori o tome da ga je Bler poslao. A ja hoću da generala pitam šta on radi za vreme koje se vidi na traci, u vojničkom smislu.

SUDIJA ROBINSON: Dobro, pokažite traku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pustite traku sa Ešdaunom.

(Video snimak)

Pedi Ešdaun: Da li je ovo tvoj AK-47?

Pripadnik OVK: To je njegovo.

Pedi Ešdaun: Odakle je to došlo? Iz Srbije?

prevodilac: On je to kupio, ali ne zna odakle je.

Pedi Ešdaun: Za koliko to može da se kupi?

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dalje, dalje ide traka. Od samog početka.

SUDIJA ROBINSON: Molim da se pusti traka.

(Video snimak)

Pedi Ešdaun: Da li je ovo tvoj AK-47?

Pripadnik OVK: To je njegovo.

Pedi Ešdaun: Odakle je to došlo? Iz Srbije?

prevodilac: On je to kupio, ali ne zna odakle je.

Pedi Ešdaun: Za koliko to može da se kupi?

Pripadnik OVK: To su vojne tajne.

Pedi Ešdaun: Razumem, kaže da ne sme da kaže. Razumem. Ovo je šaržer ... Žao mi je, nisam to nameravao da ga pitam. Da li ste upotrebili prema Srbima?

Pripadnik OVK: Vojnici su došli, nisu došli baš u ovo selo. Uvek ima pucnjave izdaleka.

Pedi Ešdaun: Izdaleka ...

SVEDOK ĐOŠAN: Ne vidim ...

SUDIJA ROBINSON: Zaustavite na trenutak.

(Kraj video snimka)

SVEDOK ĐOŠAN: Sada je u redu, sada vidim.

SUDIJA ROBINSON: Je li traka gotova?

(Video snimak)

Pedi Ešdaun: Ako imate šaržer, može da se stavi metak. Ovo je snajperska, ovo je jurišna puška 47. Da li bi svi trebalo da budu u ovoj sobi? Ova je beskorisna. Ova nije. A ova, ova ne može ni da se popravi. Ova može odmah da se koristi. Ova se dugo nije koristila. Ova ...

SUDIJA ROBINSON: Ovo ću da zaustavim. Gospodin Milošević, nećemo više da gledamo. Nema potrebe još da gledamo da biste postavili pitanje. Koje je vaše pitanje?

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nadam se da ste zapazili, a imate i u transkriptu, jeste li gledali ovu traku ranije, generale?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Video sam kada je svedočio general Delić.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Ešdaun, između ostalog, ovde kaže, "ove možete da koristite, ova je dobra, možete da je upotrebite, ova je dobra" i tako dalje, "budite oprezni". Šta radi Ešdaun tu na ovom mestu sa ovim ...

TUŽILAC NAJS: Kako ovaj svedok može odgovoriti na to pitanje?

SUDIJA ROBINSON: Slažem se. Idite dalje. Ovaj svedok ne može da vam odgovori na to. Mi vidimo šta je on tu radio i utvrdićemo šta je on to radio. Ovakva linija ispitivanja nije vam od koristi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, preformulišaću pitanje, gospodine Robinson. Šta ste videli šta radi Ešdaun ovde?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Po ovome šta sam video ...

SUDIJA ROBINSON: Nisam čuo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta ste videli da Ešdaun ovde radi?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Po ovome šta sam video ...

TUŽILAC NAJS: Opet isto.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, rekao sam da pređete na sledeću temu. Vašoj odbrani ne pomaže ukoliko ovaj svedok kaže šta Ešdaun radi. I mi smo videli šta Ešdaun radi.

SUDIJA BONOMI: Možete li da mi kažete ko je napravio prevod ovog transkripta?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Prevod ovog transkripta su napravili moji saradnici.

SUDIJA BONOMI: Naime, u transkriptu stoje neke očigledne netačnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ima samo u transkriptu jedna netačnost. On kaže, "je li iz Bosne," a ovde je napisano "iz Srbije". To je jedina netačnost koja je u transkriptu.

SUDIJA BONOMI: Evo, ja ću odmah da vam navedem dve netačnosti, ukoliko želite da ih razmotrite. U jednom trenutku u transkriptu stoji "i ovo isto, 47, znao sam da ćete da učinite sve". A on, zapravo, kaže "drago mi je da znate šta radite". Zatim nekoliko redova niže, u transkriptu stoji da je puška nepopravljiva, a on, zapravo, ako pažljivo slušate kaže da je ona itekako popravljiva. To su dve greške, a očigledno je da ih ima još.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali te greške su na moju štetu. Na štetu onoga šta ja tvrdim. Obe. I zahvaljujem vam se na ukazivanju na te greške. Generale, da li ste vi u svojoj karijeri na isti način postupali sa svojim vojnicima kada rukujete sa oružjem ili na sličan način?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Na ovakav i sličan način. Ovde se vidi da gospodin Ešdaun odlično poznaje oružje i mogli bismo reći ...

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak: kako je glasilo vaše pitanje?

SVEDOK ĐOŠAN: Da li sam ja nekada obučavao svoje vojnike na ovakav način? Odgovor je "jesam".

SUDIJA ROBINSON: Sledeće pitanje, molim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Molim da se uvede ova traka kao dokazni predmet.

TUŽILAC NAJS: Koliko se sećam, mislim da je ta traka već ušla u spis putem jednog drugog svedoka, ali ona sada sigurno ne može da se vrsti i ponovo uvrsti u spis na osnovu pitanja i odgovora ovog svedoka. Usput rečeno, dok još svi to imamo na umu, nema nikakve sugestije da su ljudi u uniformi u prvom delu trake isti ljudi koji se nalaze u sobi u drugom delu trake.

SUDIJA ROBINSON: Da li je traka već u spisu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Najs je prigovorio kad sam ja tražio da se uvede, da ne može da se uvede, jer nije to pitanje postavljeno u unakrsnom ispitivanju. Dakle iz proceduralnih razloga. Pa, sam ga ja sada postavio u glavnom ispitivanju da bih mogao da uvedem. A videli ste i sa stanovišta upoređenja sa transkriptom da govori različite stvari, a i sa stanovišta šta ovde radi i objašnjenja koje je dao general Đošan. Taj je dokazni predmet nesumnjiv.

SUDIJA BONOMI: Pre dve nedelje smo videli ovaj film i zbog toga smo odlučili da se pozabavimo transkriptom, odnosno prevodom.

TUŽILAC NAJS: Međutim, tada to nije bili formalno ponuđeno na uvrštenje. Ja i dalje zadržavam prigovor na uvrštenje. Ova traka ne može da se uvrsti putem ovog svedoka. Primio sam k znanju ono šta je optuženi rekao, da postoji nepodudaranje između dva iskaza lorda Ešdauna o tom događaju. Međutim, optuženi nije ovom Sudu pokazao jedan drugi komad transkripta iz svedočenja gde je lord Ešdaun objasnio kako to da je nosio pismo, zašto je nosio i koja su bila njegova uputstva u vezi s tim pismom.

SUDIJA BONOMI: Ali da li je ovaj transkript bar do kraja strane 2 tačan?

TUŽILAC NAJS: To je transkript koji mi proveravam. Još nisam video kakav je odgovor prevodilačke sužbe u vezi s tim. Koliko se ja sećam, sporni pasus je negde pri dnu strane 2, gde on kaže: "Ovo je skandal". Mislim da to nije ono šta optuženi pokušava da kaže, jer to sugerise jednu drugačiju formu.

SUDIJA BONOMI: Ono što mene zanima je poslednji red.

TUŽILAC NAJS: Nisam to još uspeo da proverim.

(Pretrerno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovo ćemo da označimo za identifikaciju dok ne dobijemo prevod. Sudija Bonomi (Bonomy) je ukazao na dva mesta prema kojima ovaj prevod nije tačan. Prema tome, najbolje je da pričekamo da naša prevodilačka služba uradi prevod. Dakle, ovo će da bude označeno za identifikaciju dok ne dobijemo prevod.

sekretar: Časni Sude, D321 fascikla dokumenata, tabulator 2 će da bude 2A, a 1A će da bude obeležen za identifikaciju dok se ne prevede.

SUDIJA BONOMI: Strogo uzev, ovde se ne radi o pitanju prevoda nego o transkriptu. Dakle, treba prvo da se uradi tačan transkript. I, naravno, pitanje je ko to treba da uradi: da li je to prevodilačka služba Međunarodnog suda, jer tu traku treba povezati sa jednim tačnim transkriptom.

SUDIJA KVON: A uvrštavamo u spis i tabulator 1, to je karta.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću. Idite dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Još samo da vam napomenem, potpuno je u pravu gospodin Bonomi što kaže da to treba da urade vaši prevodioci, ali želim da vam kažem da sam ja tražio da to urade vaši prevodioci, ali oni to nisu učinili, pa sam onda morao da dam svojim saradnicima da to prevedu. Prema tome, kad vaši prevodioci to urade, biće mi zadovoljstvo da pročitam transkript ponovo, a to ste mogli i sami da čujete ovde.

SUDIJA ROBINSON: Ne moji prevodioci, nego prevodioci Međunarodnog suda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, a, inače, ja sam ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, nestavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Generale, objasnili ste značaj tog pravca i prostora u kome se nalazi Đakovica za dejstva. Da li su tu, dakle, bila teroristička uporišta na tom području?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da. Najveći broj terorističkih uporišta bio je baš u najširem rejonu Đakovice. Prvenstveno to su bili Junik, Nivokaz (Novokaz), Smonica, Popovac (Popoc), Dobroš (Dobrosh), Ratkovac (Ratkoc) i ostala mesta na lokalnoj komunikaciji Junik - Đakovica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Objasnili ste mi zašto su ta mesta bila važna i ja vas na tome neću više zadržavati. U paragrafu 63 pod (h) navodi se da je do marta 1999. godine broj stanovnika u gradu Đakovici značajno porastao zbog velikog broja, od marta 1999. godine, značajno porastao zbog velikog broja interno raseljenih lica koja su napuštala svoja sela bežeći pred namernim granatiranjem od strane snaga SRJ i Srbije tokom 1998. godine i bežeći od oružanih sukoba između tih snaga i Oslobođilačke vojske Kosova. S obzirom da ste vi lično bili u Đakovici, šta vi možete da kažete o ovim navodima?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ti navodi nisu tačni. Prvo, nije bilo namernog granatiranja, drugo, kad se kaže "srpske snage", to je pojam dosta nedefinisan. Na tom prostoru bila je Vojska Jugoslavije i MUP Republike Srbije. Ja sam malopre, objašnjavajući nacionalnu strukturu brigade kojom sam ja komandovao, pokazao da to nisu bile samo srpske snage. To su bile jedinice Vojske Jugoslavije i MUP-a Republike Srbije. A granatiranja sasvim sigurno znam da nije bilo.

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak. Prvo ste rekli da to nije bilo namerno granatiranje, a sada kažete da ste sigurni da nije bilo nikakvog granatiranja. Možete li to da razjasnite?

SVEDOK ĐOŠAN: Namerno granatiranje bi značilo granatiranje bez ikakvog cilja i povoda. Međutim, granatiranja nije bilo u tom periodu iz razloga što se tada, neposredno pred NATO agresiju, nisu dešavali krupniji događaji i incidenti koji bi zahtevali upotrebu sredstava za podršku.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo vam skrećem pažnju, gospodine Robinson, ovo namerno granatiranje sam ja citirao iz paragrafa 63. Namerno

granatiranje od strane snaga SRJ i Srbije, to piše u paragrafu 63 i to sam ja citirao svedoku. Generale, zašto su, prema informacijama koje ste vi imali, se pokretale izbeglice?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Izbeglice su se pokretale iz više razloga: osnovni razlog pokretanja je bio strah od dejstva NATO avijacije. Sledeći je bio strah od mogućnosti da se nađu na prostoru gde su se vodile borbe između jedinica Vojske Jugoslavije i MUP-a Srbije i terorističke OVK, znači, da se ne bi našli, na neki način, u unakrsnoj vatri; dalje, bilo je propagande i bilo je straha od onih koji su zahtevali od njih da se pomeraju. Sasvim je sigurno da je bilo pritisaka da se stvori privid velikog broja izbeglica kako bi se stvorio privid humanitarne katastrofe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde se dalje navodi u ovom paragrafu da je stalno kretanje tih interno raseljenih lica pojačano nakon 24. marta, kada su nakon nasilnih proterivanja u gradu Đakovica mnoga interno raseljena lica se vratila u okolna sela, iz kojih su ih snage SRJ i Srbije ponovo isterale. Je li to istina?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Nije istina. Pokretanje civila počelo je sa NATO agresijom. Pokretali su se svi, pokretali su se i Albanci, pokretali su se i Srbi. S tim što su Srbi, obzirom da ih je bilo mnogo manje, pokretali su se u drugom pravcu, a Albanci, s obzirom na njihov broj, oni su se pokretali u pravcu Albanije. Tako da je pokretanje stanovništva otpočelo onoga trenutka kada je počelo bombardovanje. Ja sam dole bio i video sam to i to sam čak opisao u mojoj knjizi na mnogo mesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U paragrafu 63 pod (i), navodi se da je počev od 24. marta 1999. godine ili približno tog datuma, pa sve do 11. maja 1999. godine, da su snage SRJ i Srbije počele da prisiljavaju stanovnike grada Đakovice na odlazak i da su se rasporedile po gradu, idući od kuće do kuće i naređivale kosovskim Albancima da napuste svoje domove. Da li je to tačno?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ne. Ja sam u to vreme bio u Đakovici i nisam ni na jedan način ni video ni saznao, niti dobio informaciju od mojih potčinjenih i od saradnika da se takve stvari dešavaju. Ja sam video mnoge kolone kako prolaze kroz Đakovicu i video sam pomeranje stanovništva, video sam da su se kretale prema granici, jedni prema Prizrenu, drugi prema Čafa Prušitu, ali nisam ni u jednim trenutku ni video niti saznao na

referisanju od mojih potčinjenih da ih prisiljava neko na to. Prisilile su ih NATO bombe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tački 55 navodi se da su snage SRJ i Srbije na hotimičan način, što će reći namerno i široko sistematski rasprostranjen način silom proterale stotine hiljada kosovskih Albanaca iz njihovih domova širom cele pokrajine Kosovo i raselili ih unutar Kosova, tako što su namerno stvarale atmosferu straha i pritiska primenom sile, pretnje silom i delima nasilja. Recite je li ovo tačno? Da li ste vi, vojska, sprovodili i primenjivali silu, pretnju i prisiljavali Albance da se sele?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Naravno da nije tačno. Jednostavno, u to vreme, početkom NATO agresije vojska i policija su imale mnogo ozbiljnijih i odgovornijih zadataka. Prvenstveno sa početkom NATO agresije naglo je počela i borba terorista protiv naših snaga. Tako da je i vojska i policija imala odgovornost i obavezu i situaciju da se u isto vreme bori i protiv NATO agresije i protiv terorista koji su sa tom agresijom dobili punu vatrenu podršku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U ovom paragrafu 63 se između ostalog kaže da su u nekim slučajevima ljudi ubijani, a mnogima je prećeno smrću, mnoge kuće i radnje koje su pripadale kosovskim Albancima su bile zapaljene, dok su radnje Srba bile zaštićene. Šta vi možete o tome da kažete?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Mnoge radnje i Srba i Šiptara su zapaljene, to je istina, ali su zapaljene od NATO avijacije, od dejstva avijacije. Naravno da je bilo više šiptarskih radnji s obzirom da je njih bilo više, da je bilo više njihovih radnji, a taj odnos zapaljenih srpskih radnji i zapaljenih albanskih radnji odgovarao je i stvarnom stanju na terenu, odnosno odnosu broja stanovnika, ali nigde nije bilo da su to radili organizovano pripadnici vojske ili policije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da je glavni uzrok bežanja stanovništva bilo dejstvo avijacije.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li mi imamo u tabulatoru 3 pregled dejstva NATO avijacije? Ja bih molio da se ova mapa stavi na pano s obzirom da je svedok objasnio da je, što se vazdušnog područja tiče, on bio odgovoran za celo područje Kosova i Metohije.

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pokažite to, molim vas, na mapi.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ova mapa pokazuje raspored jedinica 52. artijerijsko-raketne brigade u dva perioda: do 9. aprila 1999. godine, to je prikazano ovde uglavnom u rejonu Đakovice i nakon toga perioda, a to je, podsećam, nakon napada na Košare, odnosno od trenutka kada je kopnena agresija postala potpuno izvesna. Ovde su prikazani delovi moje jedinice i sadejstvjuća jedinica protivvazdušne odbrane. Na Kosovu i Metohiji nije bila jedino brigada 52. odgovorna za PVO, ali za Prištinski korpus, ona je bila jedina brigada PVO. Ovde se nalazi 52. brigada, znači do 9. aprila i nakon toga. Nakon 9. aprila jedan od diviziona bio je u Becu. To je Treći divizion. Prvi divizion nalazio se u rejonu Kijevo. Četvrti divizion nalazio se u rejonu Prištine, Gračanice (Gracanice) i Drugi divizion nalazio se u rejonu Gnjilana. Oni su po odluci komandanta korpusa bili raspoređeni tako da svojim dejstvom mogu da štite sve najvažnije elemente Prištinskog korpusa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala, generale.

SUDIJA BONOMI: Pitanje je postavljeno: ova karta, ova mapa predstavlja pregled aktivnosti NATO. Čini se da se vi ne bavite time, dakle, karta to ne pokazuje. Pitanje ... Da li sad čujete? Pitanje koje vam je postavljeno u vezi sa ovom kartom je da li ova karta pokazuje pregled aktivnosti bombardovanja NATO-a, ali vaš odgovor se ne odnosi na to.

SVEDOK ĐOŠAN: Moj odgovor se odnosi na to da pokažem kakav je bio raspored, a pitanje bombardovanja NATO, mislio sam da odgovorim u sledećem stavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale. Molim vas, ovde imam kartu pregled dejstva NATO avijacije. Molim vas da je stavite na pano.

SUDIJA BONOMI: Želim da nam bude jasno. Da li treba da pretpostavimo da ova karta koja je tamo nije pregled aktivnosti NATO, već smo samo uzalud potrošili vreme na to pitanje, jer to je ono šta sam ja tražio na ovoj prethodnoj karti.

SVEDOK ĐOŠAN: Ja ću vam objasniti. Ovo jeste karta, samo u ovom slučaju prikazano je to tabelarno, a samo Đakovica konkretno, konkretno u Đakovici, sobzirom da je moja komanda i delovi moje jedinice bili u Đakovici. A za kompletno Kosovo i Metohiju imamo drugu kartu gde se to detaljno objašnjava. Ovde je prikazano samo tabelarno, počev od broja dejstava, od broja naleta, od vrste avijacije, od narastanja snaga od početka agresije, od broja uništenih objekata i od ubojnih sredstava koja su korišćena prilikom agresije NATO. Ova karta je opšti okvir, a ona ima još karte koje su detaljnije i koje pobliže objašnjavaju pojedina mesta i događaje na Kosovu i Metohiji. Ja konkretno mogu za Đakovicu ovde pokazati na ovoj karti, ali na sledećoj karti mogu pokazati za sva mesta, gde se i kako i šta dešavalo.

SUDIJA BONOMI: Da li ste vi učestvovali u pripremi ove karte?

SVEDOK ĐOŠAN: To je karta koju sam ja radio.

SUDIJA BONOMI: Kada je ona pripremljena?

SVEDOK ĐOŠAN: U poslednjih mesec dana, ali na osnovu izveštaja i dokumenata koji su iz relevantnog vremena.

SUDIJA BONOMI: A kako ste imali pristup tome?

SVEDOK ĐOŠAN: Mi smo nakon završetka agresije imali razne analize. Uostalom, mnogo toga je objavljeno o agresiji NATO, ima publikovan ratni dnevni izveštaj, ima konferencija za štampu koje su svaki dan održavane, gde se tačno iznosilo po elementima ...

SUDIJA BONOMI: Molim vas, slušajte pitanje koje vam postavljam i odgovarajte na pitanja. Kako ste imali pristup dokumentima koji su nastali u to vreme?

SUDIJA BONOMI: Najviše sam imao pristup preko advokata gospodina Miloševića, ali i na osnovu izveštaja koji su javno publikovani, analiza koje su izvođene i, na kraju, imali smo i izveštaj koji je sastavni deo komisije koja je ispitala dejstva NATO agresije na Saveznu Republiku Jugoslaviju.

SUDIJA BONOMI: Koja je to komisija?

SVEDOK ĐOŠAN: Komisija koja je formirana, komisija tužilaštva koja je razmatrala tužbu Savezne Republike Jugoslavije na NATO agresiju.

SUDIJA BONOMI: Komisija čijeg tužilaštva? Kog tužilaštva?

SVEDOK ĐOŠAN: Ovog Tužilaštva.

SUDIJA BONOMI: I vi ste koristili taj izveštaj kao delimičnu osnovu za ovaj dokument, je li tako? Hvala, hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas da se stavi na grafoskop ova karta. Ne na grafoskop, nego na pano ...

SUDIJA KVON: Da li je to tabulator 47?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tabulator 46 ... Da, tabulator 46. Generale, da li ta karta pokazuje, odnosno da vam ne postavljam takvo pitanje ... Šta pokazuje ta karta, šta je označeno na toj karti?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Na ovoj karti su označeno mesta po kojima je vršeno dejstvo NATO avijacije, znači mesta po kojima je dejstvovala NATO avijacija. To znači ovo nije broj projektila, ovo nije broj bombi, nego je ovo broj napada na pojedina mesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nije broj, nego mesta.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, mesta po kojima je dejstvovala NATO avijacija. I nije broj tih napada. Na primer, na Prištinu je dejstvovano 460 puta, na takvu kartu ne bih mogao naneti 460 ovih trouglova. Broj dejstava, a pogotovu broj ispaljenih ubojnih sredstava, je praktički nemoguće prikazati grafički na ovakav način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale. Samo da raščistimo jedno. Ti trouglovi pokazuju mesta po kojima je dejstvovala NATO avijacija?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da.

SUDIJA ROBINSON: Da li to takođe pokazuje mesta koja je, u stvari, NATO bombardovao?

SVEDOK ĐOŠAN: Nisam vas čuo dobro.

SUDIJA ROBINSON: Ne samo mesta koja su bila ciljevi, već mesta koja su zaista i napadnuta bombama.

SVEDOK ĐOŠAN: To su mesta po kojima su bombe ili rakete padale. Znači to su mesta po kojima je dejstvovano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale. Zahvaljujući ovom razjašnjenju gospodina Robinsona, to su isključivo mesta gde su pali projektili NATO?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Tako je ili projektili ili bombe, ili topovska zrna, znači gde su pala neka od ubojnih sredstava NATO avijacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. E sada, s obzirom da smo sada na ovoj temi gde ste vi objašnjavali da su izbeglice, da je stanovništvo bežalo zbog bombardovanja, ja ću da vas zamolim da, imajući u vidu da tačka 1, paragraf 63 govori o navodnim deportacijama koje su izvršile naše snage, ja ću vam navesti mesta redom i zamoliću vas da pokažete ta mesta koja ću vam pročitati, da vidimo da li su to mesta gde su padale bombe ili nisu.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: U redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, tačka (a), odnosno, paragraf 63 pod (a) je Orahovac (Rahovec). Pokažite područje Orahovca.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Evo ga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je područje Orahovca?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Tačka 63 pod (b) je Prizren. Pokažite područje Prizrena. Tačka 63, paragraf 63 pod (c) ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, smatram da je ovo vrlo važno. Da li biste nas uputili na datume kada su ova mesta bombardovana, tako da to nađem i da uporedim sa datumima navodnih odlazaka, odnosno bega ljudi iz tih područja, jer, koliko sam ja shvatio, vi tvrdite da su ljudi pobjegli nakon bombardovanja i takođe kažete da su ljudi bežali jednostavno zato što su očekivali bombardovanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, gospodine Robinson, *homo sapiens*, kad počne bombardovanje može da beži od bombardovanja koje mu nije palo na glavu. Onaj koga je pogodilo, taj ne može da beži. Prema tome, ja sam hteo da vidimo sva ova mesta koja su navedena u paragrafu 63 koja se odnose na deportacije, da vidite koliko je na tim mestima, mesta na koja su padale bombe. Dakle, videli ste, na primer, kod Orahovca, videli ste kod Prizrena, to su mesta najgušćeg bombardovanja. Pogledaćemo i po datumima, jer se ovde o deportacijama govori od 24. marta do 11. maja. Ali kad bombe ... Na Prištinu je, kao što je general rekao, bilo 409 napada. Da li je bilo 409 svih na isto mesto, svakako ne, ali na područje Prištine 409 napada, a mesta ...

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću, ja samo pokušavam da vidim da li možete da nam pomognete kada je reč o datumima kada je dolazilo do bombardovanja u selima u odnosu na datume kad su ljudi bežali iz njih. Molim vas, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, pokazali ste Orahovac. Da li je tu, prema toj vašoj karti, veliki broj mesta koja su bombardovana?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je u oblasti Prizrena, na koju ste pokazali ... Molim vas, da li je tu veliki broj mesta koja su bombardovana?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da u Prizrenu je bilo 326 mesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, tačka, odnosno paragraf 63 pod (c) je Srbica (Skenderaj), pokažite Srbicu. Dakle i tu je bilo mnogo bombardovanja?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tačka 63 pod (d). Suva Reka (Suhareke), pokažite Suvu Reku.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Suva Reka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tačka 63 pod (e) je Peć, pokažite Peć.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Evo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Paragraf 63 pod (f) je Kosovska Mitrovica (Mitrovica). Pokažite Kosovsku Mitrovicu.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Evo je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tačka 63 pod (g) je Priština, pokažite Prištinu. 63 paragraf pod (h) je Đakovica. Pokažite Đakovicu. Paragraf 63 pod (i) je Gnjilane, pokažite Gnjilane. Tačka 63 pod (j) je Uroševac. Pokažite Uroševac. Paragraf 63 pod (k) je Kačanik (Kacanic), pokažite Kačanik. Isto ovaj paragraf pod (l) su Dečani, pokažite Dečane. Tačka 63 pod (m) je Vučitrn (Vushtrri), pokažite Vučitrn. Nema više, ovo su sve tačke iz kojih su deportacije. Da li su sve ove tačke koje ste pokazali bile predmet intenzivnog bombardovanja i da li su tu zgusnuta, na vašoj karti, mesta koja su bila bombardovana?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da. Ja imam i detaljniju, ja sam uradio detaljniju kartu po periodima bombardovanja od po mesec dana. Ja mislim da je ona tu kod vas ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja se nadam da sam je pronašao.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: ... gde je tačno pokazano po periodima od mesec dana. Ako bismo stavili svaki dan, to ne bismo mogli koristiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. I to ćemo staviti. Dakle, prešli smo po svim, koliko ima u ovom paragrafu slovima, gospodine Robinson, izgleda da su naše snage optužene za deportaciju upravo iz onih mesta gde je bilo najviše bombardovanja. Tamo gde nije bilo bombardovanja, nema optužbi za deportaciju. Generale, da li je ova karta "Objekti napada avijacije NATO na Kosovu i Metohiji" karta koja može da da dopunska objašnjenja?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Može. To je ta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas stavite sada ovu kartu na pano.

TUŽILAC NAJS: Ne znam da li se ova karta nalazi u tabulatorima ili ne. Nisam siguran da li je optuženi koristi. Možda bi trebalo da jasno kaže o kojoj je karti reč.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je karta kojom se precizira ova karta po datumima, je li to tako, generale?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je karta koja je izrađena, ja sam shvatio, doneta juče, jer ona samo precizira ovu kartu koju ste već videli po datumima.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ovde se vidi ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, nastavite.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ovde je, ovde je detaljnije pokazano po periodima vremena dejstvo po objektima na Kosovu i Metohiji. Ja sam ovde uzeo tri perioda, jer da smo uzimali svaki dan, nema mogućnosti da se sva ta dejstva vide. Ovom bojom, narandžastom, su prikazana dejstva u prvom mesecu NATO agresije. Znači, od 24. marta do 25. maja. I evo gde počinje, znači evo ga, Đakovica, Priština, znači sva mesta su bombardovana i u prvom mesecu, ali i nastavljena svo vrijeme. Pod crvenim ovde je posebno označeno dejstva po objektima na Uskrs. Najveći pravoslavni praznik, Uskrs. Tada je dejstvovano po Đakovici, po Prištini, to je ova ljubičasta boja, po Klini (Kline) ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I drugim mestima gde je ljubičasta boja. Vidimo sve gde je ljubičasta boja. Generale, maločas ste rekli da ste obeležili narandžastom bojom prvi mesec, a onda ste rekli od marta do maja: je li to greška neka ili ...

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ne, od 24. marta do 25. aprila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pretpostavio sam da je neka greška, jer ste rekli da je prvi mesec, pa onda ...

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ne, ja sam se prebacio da objasnim za Uskrs. Nakon toga plavom bojom je objašnjeno, nacrtano, od 25. aprila do 25. maja, to su plavi, ova dejstva svuda. Sledeće je od 25. maja do kraja agresije. I ovde su pokazana mesta gde je dejstvovano sa osiromašenim uranijumom (U-238).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta obeležava mesta sa osiromašenim uranijumom, ja nisam mogao da vidim to?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Pa, dejstva sa osiromašenim uranijumom su takva dejstva koja uglavnom ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, ja pitam šta je na karti, kako su na karti prikazana dejstva ...

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Evo ovaj znak ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da, krug sa tačkama.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Krug sa tačkama. Evo ovaj ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To su dejstva sa osiromašenim uranijumom.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, to su dejstva. Broj zrna nije prikazan, jer to je od 300 pa naviše. S obzirom na način na koji se ta zrna ispaljuju, nemoguće je da broj tih zrna bude manji od 200 do 300 komada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Iz čega se ispaljuju, iz topa?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Iz topa sa aviona A-10. Top je sedmocevni i jedan top sa najvećim brzinom ispaljivanja granata. A ovde, na ovim kvadratima su pokazani karakteristični objekti gde je došlo do pogibije civila. Autobus u Lužanima (Lluzhane), autobus sa civilima na Kulini kod Rožaja, naselje Maja, izbegličko naselje Maja, odnosno kolona izbeglica u Meji (Meja), 14. aprila, dalje napad na izbegličko nselje Srba iz Krajine Maja kod Bistražina (Bistrashin) ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pokažite na mapi gde je to mesto, a ne ovo, ovo je ...

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ja se izvinjavam, ovo je kod Bistražina naselje Maja, izbegličko naselje Maja. Ovo je Meja, mesto gde su prvi put gađane šiptarske izbeglice. Ovo je mesto Lužani gde je pogođen autobus sa putnicima, civilni autobus sa putnicima, ovo je takođe mesto Savine Vode, odnosno Kulina, gde je pogođen autobus sa putnicima koji su iz Metohije upućivali se, odnosno išli u pravcu Crne Gore. Ovde imamo i koliko je poginulo civila na Kosovu i Metohiji od dejstva NATO avijacije. Ovo je na osnovu tačnih podataka, znači, koliko je na putevima poginulo i koliko u naseljima. Tu, naravno, nisu uračunate i one žrtve koje su nađene ispod ruševina objekata.

SUDIJA KVON: Generale, da li vi znate za knjigu pod nazivom "Zločini NATO u Jugoslaviji, dokumentarni dokazi", a koju je objavilo Ministarstvo spoljnih poslova u vašoj zemlji?

SVEDOK ĐOŠAN: Ja sam nju video delimično, ali nisam je detaljno čitao, ali imamo podatke druge. Ja sam prvenstveno koristio izvore, znači, sa redovnih dnevnih konferencija za štampu koje su se odvijale paralelno sa tim dejstvima. Kad je bilo koje dejstvo, konferencije za štampu su, znači, organizovane u pres centru u Prištini ili u Beogradu ili u Prizrenu, ali sam video i tu knjigu.

SUDIJA KVON: Dakle, ono šta vi kažete trebalo bi da se nalazi u tim knjigama, je li tako?

SVEDOK ĐOŠAN: Tako je, ali imamo i konkretne podatke, ja imam konkretne podatke. Na primer, konkretno za Đakovicu. Na osnovu dvodnevnoga dnevnika jednog od komandanata bataljona koji, znači, tačno odražava. Ovde nije sadržano sve. Bilo je dosta situacija kada nije bilo veze, kada su veze bile u prekidu, a mi iz Đakovice nismo mogli izvestiti svoje pretpostavljene u Prištini o dejstvima kako bi oni na pres centru to rekli.

SUDIJA KVON: Hvala. Dobro, za potrebe zapisnika, te knjige su tabulatori 28 i 29 dokaznog predmeta D275 i to je označeno za identifikaciju, dok se čeka na prevod. Izvolite, nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Kvon, sve knjige su date na engleskom jeziku, jer je Ministarstvo spoljnih poslova Jugoslavije, to je onih šest "Belih knjiga", sedam, u stvari, izdalo sve te knjige i na engleskom i na srpskom jeziku.

SUDIJA KVON: Da, sad se sećam, ja sam pogrešio. Pogrešio sam zbog razloga zašto je to označeno za identifikaciju, ali dobro, to ćemo obraditi kasnije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, vi ste, s obzirom na vašu funkciju u protivazdušnoj odbrani za celo područje Kosova imali dnevne informacije o napadima NATO za vreme dok ste bili tamo. Da li ste ih imali ili ne?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Imali smo, povremeno smo imali, znači zavisno od situacije na terenu kad smo imali vezu sa pretpostavljenim, odnosno potčinjenim, ali smo uglavnom imali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li kada je reč o gradu Đakovici, pošto ste vi tamo bili i situirani i bili ste i komandant garnizona, ste vi lično mogli da se uverite u sva mesta koja su bila pogođena NATO bombama?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Za grad Đakovicu, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je ono šta ste mogli i lično da vidite?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: To sam mogao i lično da vidim i što možemo da dokažemo na osnovu dokumentacije koju su moji izviđači, odnosno osmatrači vazdušnog prostora videli i šta smo mi izvideli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je ovo karta koja pokazuje dejstva NATO u rejonu odbrane Drugog bataljona 549. motorizovane brigade? To je ...

TUŽILAC NAJS: Kada je reč o ovoj karti koja je sada stajala na stalku, ja bih, naravno, želeo da dobijem njenu kopiju, kako bih proverio njenu pouzdanost, ako budem za to imao vremena. Ne znam koliko brzo mogu da se naprave kopije ovog većeg formata. Prema tome, ako se ispostavi da je ovo važan dokazni predmet, moram da kažem da je šteta što nismo dobili kopije.

SUDIJA ROBINSON: Upravo sam hteo da se raspitamo o tome. Da li Sekretarijat može da bude od pomoći u kopiranju ove karte? Dobro, raspitaćemo se u vezi s tim, gospodine Najs. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Stavite ovo na ... Ja ne znam, generale, da li bi, sad vi to procenite, ovo bilo vidljivije kada se stavi na grafoskop ili na ovaj pano, jer to se odnosi samo na grad Đakovicu.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Možemo probati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Može da se pomera po ...

SUDIJA ROBINSON: Prvo da čujemo broj za ovu kartu koju smo upravo videli.

sekretar: To je D321, tabulator 47.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li je dat, gospodine Robinson, broj za prethodnu kartu sa tačnim mestima bombardovanja na području Kosova i Metohije?

SUDIJA KVON: Dali smo tome novi broj tabulatora koji dolazi iza zadnjeg vašeg tabulatora. Znači, to je sada tabulator 47 ove fascikle.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: 46 je bila ona mapa sa mestima bombardovanja, tabulator 46. Je li to uvedeno kao dokazni predmet?

SUDIJA ROBINSON: Nisam siguran da smo uvrstili u spis 46. Molim Sekretarijat da mi pomogne. Ne, nismo to još uvrstili u spis.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Tabulator 46, mapa sa svim mestima na koja je dejstvovala NATO avijacija.

SUDIJA KVON: Ali kad je reč o ovim kartama, trebaju nam prevodi legendi i svih objašnjenja na njima, zato ćemo to, zasada, da označimo za identifikaciju, dok ne dobijemo taj prevod.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Da li želite da uvrstite i tabulator broj 3?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, da, svakako. I tabulator broj 3 i tabulator 46 i sad ste rekli da je ovo novi tabulator 47. Dakle sve mape koje sam stavio na pano zahtevam da se uvrste.

SUDIJA ROBINSON: U čemu je značaj tabulatora 3? Meni se nije činilo da se to odnosilo na pitanja identifikovanja mesta koja je bombardovao NATO pakt.

SUDIJA KVON: Zapravo svedok nije o tome govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Tabulator 3 sadrži tabele, sadrži u gornjem levom uglu detalj Đakovice, a sadrži tabele o napadima na taj prostor što se nije moglo prikazati na mapi, jer su brojevi ogromni. Ja mislim da je general

Đošan to objasnio i pokazao vam intenzitet dejstava, tabele, brojeve i tako dalje. Tako da se svi ti podaci nalaze na mapi.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA BONOMI: Ja u ovom trenutku pojma nemam šta bi to tabulator 3 trebalo da pokaže. Ja se uopšte ne sećam da je svedok išta rekao o tim brojevima u tom tabulatoru. Jedino čega se se sećam da je rekao, da bi mogo detaljnije da govori o napadima na Đakovicu, ali mu vi o tome niste nikakvo pitanje postavili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: On je, objašnjavajući tu kartu, pokazao sve te tabele koje su u pravougaonicima postavljene i gde se vidi broj napada, intenzitet dejstava i tako dalje. Po mapi Kosova i Metohije na kojoj se vidi raspored njegovih snaga, a po tabelama intenzitet dejstava i broj bombi koje su upotrebljene. Broj avio napada. Sve se to vidi na tim tabelama. On je upravo na to ukazao. Ako pogledate transkript, sigurno ćete naći to.

SUDIJA BONOMI: Pa, ja, evo, gledam transkript, ali pomozite mi, molim vas, da pronađem to mesto. Biću vam zahvalan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, možemo da pitamo generala Đošana kakve se tabele nalaze na mapi koja je data u tabulatoru...

SUDIJA BONOMI: Ne, ne. Izgleda da je došlo do zabune. Neko se toga ovde seća, ja se ne sećam. Ja ne želim ponovo da čujem odgovor, ja želim da vidim gde se nalazi originalni odgovor, a to ovog trenutka ne mogu da pronađem. Može li neko da mi pomogne da ja u ovom transkriptu pronađem mesto na kome svedok objašnjava tablice u tabulatoru 3, jer bi taj deo transkripta hteo da pročitam? Gospodine Kej, možete li vi da pomognete? Ja sam video o kom vremenu govorite, ali tamo nema ničeg relevantnog o tome.

ADVOKAT KEJ: O tabulatoru 3 se govorilo, ali kroz njega se nije detaljno prešlo.

SUDIJA BONOMI: Govorili se samo o pozicijama snaga Savezne Republike Jugoslavije.

ADVOKAT KEJ: Tako je.

SUDIJA ROBINSON: Dobro. Gospodine Miloševiću, postavite pitanje svedoku o tabulatoru 3.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, da li imate pred sobom tabulator 3?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Nemam. Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li mogu da zamolim sekretara da mu da tabulator 3, jer ja sam dao svoj primerak da se stavi na ... Generale, je l' to mapa tabulatora 3? Vi ste objašnjavali nešto u vezi sa ovim tabelama. Molim vas, objasnite svaku tabelu.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Gornja tabela, gornja desna tabela govori o broju dejstava i napada po vrstama, znači na objekte, pa kaže ovde: "ukupno objekata, broj napada, opisani objekti", znači o broju napada i o efektima dejstava tih napada. I sad je ovde to podeljeno prema vrstama objekata, pa kaže, prvo "industrijski objekti", pa "energetski" i tako dalje, "kulturni i ukupno". Znači, ovo govori o objektima po kojima je dejstvovano. Nije svaka raketa pogodila vojnika, niti je bomba svaka pogodila kolonu. Znači, najviše je pogodilo gradove, naselja, a u okviru toga je stradao, naravno i veliki broj civila. Ova ovde tabela označava narastanje snaga NATO od početka agresije pa do kraja. I govori kako se ono kretalo. Znači, povremeno je bilo i do 500 napada dnevno na objekte. Evo, to je konkretno bilo, ovo je po sedmicama, znači, od 24. marta do 31. marta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, koliko je napada bilo 24. marta?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Evo, tada je bilo 300 napada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 300 napada 24. marta?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Jeste. Pa, dalje, 31., znači sve ide ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro 31., kog?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Molim?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 31. marta?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: 31. marta je bilo 200 napada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači 300 napada u prvoj nedelji i 200 napada ...

prevodioci: Molimo govornike da se ne preklapaju.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću i generale, prevodioci vas mole da se ne preklapate. Govorite jedan po jedan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ovo je vrlo važno za pitanje koje ste vi postavili. Da bi vam bilo jasnije, ako na jednom malom prostoru kao što je Kosovo već prvog dana, 24., imate 300 napada i još 200 napada sledećeg, onda pretpostavljam da to ima efekat na civilno stanovništvo na širem području. Ovde je 500 napada, a napad ne znači jedana bomba, napad znači veliki broj ...

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću.

SVEDOK ĐOŠAN: Ako dozvoljavate. Napad može biti uspešan ili neuspešan. Znači, bilo je napada koji su pogodili objekat, vojnika, civila, bilo je i napada koji nisu pogodili ništa. U našem dnevniku, konkretno u mojim izveštajima, ja sam izveštavao pretežno o onim dejstvima kada su nastajale posledice. Konkretno u Đakovici je svaki dan i svaku noć dejstvovalo nešto od sredstava. Ponekada i najčešće nisu pogodili ništa. Ponekad su pogodile maketu, nekada su pogodile vojnika, nekad su pogodile civila, nekad su pogodile zgradu, nekada most i tako dalje. O tome se radi.

SUDIJA BONOMI: Generale, kad vi kažete da je jednog dana bilo 200 napada, da li to znači da je najmanje u 200 zasebnih navrata došlo do toga da su avioni NATO pakta u napadu uspešno bacili bombu i pogodili nešto od značaja, tog jednog dana?

SVEDOK ĐOŠAN: Ne.

SUDIJA BONOMI: Ja sam zbunjen. Možda biste to mogli da razjasnite.

SVEDOK ĐOŠAN: Napad je kada avion izbaci neko ubojno sredstvo. Ako to ubojno sredstvo padne u šumu gde nema ni vojnika, ni policajca, ni civila, ni

objekta, to je takođe napad, ali ne znači da je u tom trenutku neka posledica toga napada bila.

SUDIJA BONOMI: To sam shvatio. Osim onoga šta ste ovde rekli "ja sam u mojim izveštajima najviše govorio o onim napadima kada je bilo efekata", na osnovu toga sam zaključio da kad vi date brojku od 200, da je to onda minimalna brojka, da je onda toga dana bar 200 puta došlo do toga da su avioni NATO u napadu pričinili neku štetu bombardovanjem. Možda je to završilo u šumi, pa nije bilo uspešno, ali možda nije. Dakle, ja sam shvatio da vi kažete, da je toga dana barem 200 puta izvršen napad od strane NATO.

SVEDOK ĐOŠAN: Ovi ovde, ova tabela, nije tabela koja se odnosi samo na Đakovicu ili samo na Kosovo i Metohiju. Ovo je tabela koja se odnosi na Jugoslaviju. Na Saveznu Republiku Jugoslaviju. Ova tabela. Ova se tabela odnosi na Saveznu Republiku Jugoslaviju.

SUDIJA BONOMI: Samo trenutak da se vratimo malo nazad. Vi ste u svom iskazu rekli da je 30. marta bilo 200 napada. Da li je to tačno?

SVEDOK ĐOŠAN: Ne 30. marta, nego u periodu od 24. marta do 30. marta. Znači ovo je po sedmicama. Narastanje snaga NATO po nedeljama napada. Ovo je u nedelji od 24. marta do 30. marta, bilo je toliko napada.

SUDIJA BONOMI: Ne, čekajte. Vi ste u svom iskazu rekli da je od 24. do 30. marta bilo 300 napada. Nakon toga su vam postavljena dodatna pitanja i vi ste onda rekli, ja vas sada citiram, šta je prevedno, šta ste vi rekli: da je 30. marta bilo 200 napada i zato sam ja postavljao pitanja koja sam postavljao, a vi sada pokušavate da mi kažete da to zapravo niste rekli.

SVEDOK ĐOŠAN: Ja sam rekao ovo i tabela glasi tako, znači, po nedeljama napada i ja sam naglasio da je od 24. marta do 30. marta, u toj sedmici je bilo 300 napada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odnosno, nešto više, kako se vidi na toj tabeli.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, mislim da je 325 ili 350.

SUDIJA BONOMI: Znači, da li vi onda povlačite svoj odgovor u kome ste rekli da je 30. marta došlo do 200 napada?

SVEDOK ĐOŠAN: Ja bih voleo da pročitam gde sam to rekao. Da vidim gde sam rekao da je toga dana bilo toliko napada.

SUDIJA BONOMI: Vi ste to rekli danas, evo, to je tu u transkriptu. Dobro, dakle, onda je to pogrešno.

SVEDOK ĐOŠAN: To je možda lapsus. Dakle, ovo je sve po sedmicama. Između ove dve ...

SUDIJA BONOMI: Da, to shvatam, to shvatam. Ovo je jednostavno pitanje. Da li je pogrešno da se kaže da je 30. marta bilo 200 napada? Da li je to netačno?

SVEDOK ĐOŠAN: To bih morao da izračunam. Ne mogu ovog trenutka tačno, moguće da je bilo.

SUDIJA BONOMI: A moguće da je bilo. Dobro, hvala.

SUDIJA ROBINSON: U redu, onda ćemo tu kartu da uvrstimo u spis, označićemo je za identifikaciju dok se čeka na prevod. Uvrštavamo i tabulator broj 2. To je knjiga svedoka. Sada idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću. Možete da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, šta se još nalazi od tabelarnih pregleda na toj mapi? Samo pročitajte, molim vas?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Nalazi se broj, znači pregled registrovanih naleta borbene avijacije po zemljama iz kojih su učestvovala, tu su poređane sve zemlje koje su učestvovala u NATO agresiji i pregled ubojnih sredstava upotrebljenih u toj agresiji. I, znači, ovde se još vidi Đakovica konkretno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta se vidi na toj mapi Đakovice konkretno, koju ste tu dali?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ovde se konkretno vidi broj objekata dejstva gde piše da ih je bilo 18 posto, odnosno 236 na teritoriji Đakovice i pokazani su objekti po kojima je vršeno dejstvo toku toga perioda. Znači konkretni objekti i broj dejstava po objektima. Pokazani su ovde broj objekata, broj dejstava po objektima.

prevodioci: Molimo uključite mikrofon.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Znači, pokazani su broj objekata, broj dejstava po objektima i pokazani su objekti po kojima je dejstvovano i koliko je puta dejstvovano po kom objektu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, koliko je u Đakovici dejstvovano?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: U Đakovici je dejstvovano 236 puta po 38 objekata, a to nije broj bombi ili broj raketa, nego koliko je puta po kom objektu vršeno dejstvovanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, broj bombi i raketa je, pretpostavljam, veći od toga, ne može biti manji, je li tako?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da. Uvek je veći i zavisno od tipa aviona i šta nosi može biti i višestruko veći. Evo, ja konkretno mogu pokazati pojedina mesta, na primer, Đakovica. Po gradu Đakovica 12 puta, po samom gradu.

prevodioci: Molimo uključite mikrofon.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Po kasarni "Devet Jugovića" koja se nalazi, takođe u centru Đakovice, 13 puta dejstvovano. Po objektu "Čabra" 48 puta dejstvovano. Po objektima "Rezine", 28 puta, a to je sve uže ili šire jezgro grada Đakovice. Pored toga pokazano je ovde dejstvo u prigraničnom pojasu, znači na Košarama 18, Smonica (Smonice) šest puta, Brovina, Batuš (Batuse) po šest puta i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale. Vi ste na onoj velikoj karti na kojoj se vide sva mesta dejstva NATO avijacije pokazali, kad sam vam čitao grad po grad, po ovom paragrafu 63 se tvrdi da je izvršena neka deportacija, po vašoj proceni i po onome šta se vidi na mapi, da li je na svim

tim mestima velika gustina mesta koja su gađana ili je na nekim mestima ta gustina manja?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Negde veća, negde manja, zavisno od mesta. Konkretno u Vučitrnu je bila manja nešto, dok je Đakovica, Priština, Prizren, Uroševac, Peć, Dečani, bila izuzetno velika gustina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A to kad kažete u Vučitrnu da je bila nešto manja gustina, šta pod tim podrazumevate?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: To podrazumevam obzirom na grad Vučitrn, na njegovu veličinu, na njegov raspored, da je bilo srazmerno tome i manje dejstava po njemu. Opet je praktički u proseku došao jednaki broj dejstava po nekom kvadratnom metru ili kilometru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam vam pročitao sva mesta gde se tvrdi da su naše snage izvršile deportacije. Da li su sva ta mesta imala pogotke po mestima dejstva kako ste pokazali na mapi?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da. Sva mesta, konkretno Uroševac, mnogo puta grad i okolina njegova, pa Gnjilane, Uroševac, Peć ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da se ne vraćamo ponovo na sva ta mesta. To je ona suština, gospodine Robinson. Proizilazi da se ovde, po paragrafu 64, naše snage optužuju da su vršile deportacije samo iz onih mesta gde je bilo intenzivno bombardovanje. Gde nije bilo bombardovanja, nema optužbi za deportaciju. Pa sad, vi sami izvucite zaključke iz toga.

TUŽILAC NAJS: Ovo je, očigledno, komentar, časni Sude. Budući da optuženi nije odlučio da sam svedoči onda ne treba da mu se dozvoli da govori ovakve stvari.

SUDIJA ROBINSON: Da, to je bio komentar i tako ćemo to i da tretiramo, gospodine Najs.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Generale, tvrdi se da je 24. marta 1999. godine Stara džamija u Rogovu (Rogove), Bazar džamija, Hadum islamska biblioteka pored nje, da su bili među nekoliko kulturnih objekata koji su velikim delom ili potpuno uništeni. Šta znate o tim događajima?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: To nije istina. Prva raketa je pala na Đakovicu. U 20.00 moj operativni dežurni je dobio izveštaj iz jedinice MUP-a

da je pogođen centar grada. Ja sam se tada nalazio na objektu Čabrat, to je brdo iznad Đakovice sa koga se može videti ceo grad Đakovica. Obzirom da smo mi imali sredstva koja nisu mogla uspešno da dejstvuju noću, mi smo tada bili uglavnom u zaklonima. Nakon nekoliko detonacija video sam sa brda da ulica Katolička, odnosno, gde se nalazi navedena džamija, da je u plamenu i da gori. U to vreme operativni centar, odnosno pokretno komandno mesto brigade nalazilo se u produžetku naselja koje se zove Čabrat, kod kuće Marsenića, zaklonjeno ispod samog brda. Prema tome, to je moje viđenje i istina o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, nije bilo, po tome šta vi kažete, nikakvog dejstva naših snaga tu?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ne. Nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi kažete da je tamo isključivo dejstvovala NATO avijacija?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Tu noć u 20.00 je NATO avijacija dejstvovala po gradu Đakovica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, generale. Takođe se tvrdi da u periodu od 2. do 4. aprila 1999. godine na hiljade kosovskih Albaca koji su živeli u Đakovici i susednim selima priključili su se velikoj koloni, bilo pešice, kamionima i traktorima i krenuli ka granici Albanije. Znači od 2. do 4. aprila. Šta vi znate o tome? Šta je razlog njihovog ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću koji je to paragraf?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sad ću da vam potražim.

TUŽILAC NAJS: 63. 63(H)(i).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: : 63, pa imate (H), pod (i), opet Đakovica. Dakle, to je sve paragraf 63. E sada, molim vas, generale, ispod te karte nalazi se ona koju smo postavili pre nego što smo došli na ovaj tabulator 3 koji ste maločas objašnjavali. To je karta koja se odnosi samo na Đakovicu. Ona je stavljena, ali smo se u međuvremenu vratili na paragraf, na tabulator 3, tako da je uopšte nismo razmatrali. Ne, ne, ne treba ta, ova.

Ta. Ja imam utisak, generale, da je ta karta prilično manjeg formata i da bi možda bilo bolje da se stavi na grafoskop, jer se odavde baš ništa ne vidi.

SUDIJA ROBINSON: Molim da se to stavi na grafoskop.

SUDIJA KVON: Očigledno nije u ovoj fascikli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije. To je mapa koja je sada urađena. Šta pokazuje ta mapa? To je, znači, Đakovica. Pokažite.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ova mapa pokazuje dejstva NATO u rejonu odbrane Drugog bataljona 549. brigade koji je bio u rejonu Đakovica. Znači, on se nalazi u ovom rejonu gde je Đakovica, a na ovoj karti su pokazani, na ovoj karti pokazana su mesta i dejstva NATO avijacije. Isto, pokazano je po vrstama ubojnih sredstava i pokazano je po periodima. Znači, po istom principu od 24. marta do 25. maja kao što piše u legendi ovde, od 26. aprila do 24. maja i od 25. maja do kraja. Znači, ovde imamo tri perioda dejstva. Pokazano je ... Zbog toga se to razlikuje kako je to vršeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta se razlikuje, zbog toga se razlikuju boje?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, po bojama. Boje označavaju ... Narandžasta boja pokazuje dejstva NATO avijacije u periodu od 24. marta do 25. aprila i ona u sebi obuhvata, znači i taj prvi dan. 26. aprila do 24. maja prikazano je sa plavom bojom. Što se tiče ubojnih sredstava sa ovim strelicama, pokazane su rakete. Romb pokazuje bombe, krug pokazuje kasetne bombe, ovaj ovde znak pokazuje svetleće bombe, mali trokutić pokazuje, znači, mesta gde je dejstvovano sa osiromašenim uranijumom. Ovaj ovde akmion pokazuje mesta gde je dejstvovano po koloni šiptarskih izbeglica i ovaj kvadrat pokazuje mesto dejstva na izbegličko naselje u Bistražinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na kolonu ili na naselje?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Molim?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na kolonu ili na naselje?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Na naselje, naselje. Kolona je bila u Meji, a naselje izbegličko u Bistražinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ovde se sa ove karte vidi da je, znači, u prvom mesecu, martu mesecu do 24. aprila dejstvovalo više puta po gradu Đakovici, po objektima oko Đakovice, kasarni "Devet Jugovića" koja se takođe nalazi u Đakovici i više objekata u neposrednoj blizini Đakovice, prema državnoj granici. Takođe se vidi da se što je agresija odmicala od početka, odnosno što je više trajala, povećavao se i broj tih ubojnih sredstava. Ali je karakteristično da su kasetne bombe, obične bombe i rakete korišćene svo vreme. Jedino osiromašeni uranijum je korišćen u kasnijem periodu. Svi ovi podaci se, znači, mogu naći u ratnim dnevnicima, odnosno u našim borbenim izveštajima. I ovo možemo da smatramo kao detaljan, pouzdan podatak. Za ostale podatke dešavalo se da ukoliko nemamo, ukoliko je prekid veza pa ne možemo izvestiti komandu korpusa u Prištini koja je bila ... Znači, dešavalo se da se tada, na konferenciji za novinare, određena dejstva koja su ovde bila, nisu se ovde mogla ni prikazati, pogotovu što je u tom periodu uništen najveći broj repetitora, sredstava veze, telekomunikacionih centara, a svaka upotreba radio sredstava bila je opasna, odnosno, odmah je vršeno dejstvo. Ovo je, inače, zona 549. motorizovane brigade u kojoj je bila smeštena i komanda moje brigade. Ovde se takođe vidi na ovoj mapi kako je dejstvovalo po kojim objektima i kako je rastao intenzitet. Sa početkom dejstava, odnosno sa probojem, pokušajem proboja na Košarama, dejstvovalo je sa velikim brojem NATO avijacije kasetnih bombi, što se može, sasvim sigurno, smatrati kao vatrena podrška dejstvima snaga koje su sa teritorije Košara pokušavale da se probiju na teritoriju naše države.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, generale, vi ste ovde objasnili intenzitet dejstava, objasnili gustinu mesta na koja je dejstvovala NATO avijacija i iz kojih su bežale izbeglice. Dakle, šta je vaš osnovni zaključak o razlozima zbog kojih su izbeglice napuštale teritoriju?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Osnovni zaključak je da su izbeglice bežale plašeći se dejstava NATO avijacije, ali u isto vreme su ojačale i terorističke snage, posebno u rejonu, ovde, oko Đakovice i plašili su se da ne dođu u situaciju da se ne nađu na području zahvaćenom borbom između terorističkih snaga i jedinica MUP-a Srbije i Vojske Jugoslavije. A bilo je i propagande i ostalih, ostalih razloga. Bilo je i toga da su onima koji su odlučili da ostanu pretili da se upute u svoja, odnosno u izgnanstvo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Druga strana ovde tvrdi da su snage SRJ i Srbije usmeravali ljude koji su bežali na određene pravce, a potom su na kontrolnim punktovima većini kosovskih Albanaca oduzimani lični dokumenti i automobilske tablice. Da li vam je poznato nešto o tome?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Pa, prvo, usmeravanje. Usmeravanje je vršila NATO avijacija. Prema tome, sasvim je logično da oni koji su iz Đakovice i okoline, da idu preko prevoja Čafa Prušit, odnosno idu najbližim putem da se domognu tamo gde je bilo bezbedno. Normalno je bilo za očekivati da oni koji su iz Prizrena, da idu preko Vrbnice, da oni koji su iz Uroševca idu preko Kačanika, znači praktički dejstva NATO avijacije su opredeljivala i usmeravala kuda će ko da se uputi. Svako je išao najbližim putem da što pre izađe iz te situacije. Što se tiče vašeg drugog pitanja, nisam ni u jednom slučaju izvešten, niti mi je poznato da je naša vojska ili policija oduzimala dokumente. Uostalom, zašto bi to i radila?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, u paragrafu 63 koji nosi oznaku (K)(ii), navodi se da su "u ranim jutarnjim časovima 27. aprila 1999. godine ili otprilike u to vreme snage SRJ i Srbije krenule u veliku ofanzivu na doline Caragoj, Erenik i Trava, opština Đakovica u nameri da isteraju stanovništvo iz tog kraja. Šta vi o tome možete da kažete?

prevodioci: Molimo tačnu referencu.

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak, gospodine Miloševiću. Prevodioci bi želeli tačnu referencu za to: paragraf 65 ili 63? 63. Koji je potparagraf?

SUDIJA KVON: (K).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: (K), pa onda (ii). Ne, samo momenat, molim vas, pogrešio sam.

SUDIJA ROBINSON: To je (H).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je (H), pa potparagraf (ii), Pošto (H) ima pod (i) i pod (ii). Ne znam da li ste našli.

SUDIJA ROBINSON: Da. Da, našli smo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kaže da su snage SRJ i Srbije krenule u veliku ofanzovu na doline Caragoj, Erenik i Trava, opština Đakovica, u nameri da isteraju stanovništvo iz tog kraja.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: To nije tačno. Dolina Caragoj nalazi se u zagraničnim delu, između komunikacije, rokadne komunikacije Korenica (Korenice) - Brovina - Junik i komunikacije Đakovica - Peć i veoma je važno područje, gusto je pošumljeno i bilo je veoma jako uporište terorističkih snaga. U to vrijeme pretila je opasnost da te terorističke snage budu podrška snagama koje bi sa Košara prodrle na našu teritoriju. A sa druge strane sprečavale su dotur i snabdevanje naših snaga koje su se borile sa teroristima u području Košara, Morine, Batuše i tako dalje. Kako bismo izbegli situaciju da dođe do uklještenja naših snaga, a uz to vreme bila je veoma jaka podrška i dejstvo NATO avijacije po Košarama, komanda korpusa donela je odluku da se ti teroristi, znači, neutrališu. Pre toga smo u tom području imali veći broj sukoba terorista sa snagama policije i vojske, a bilo je napada i na civilno stanovništvo. Prema tome, nema nikakvog govora da je Vojska Jugoslavije, odnosno, kako se kaže, snage SRJ i Srbije, da su pošle u ofanzivu. Naprotiv, to je bila jedna akcija, antiteroristička, sa ciljem da se oslabe snage koje su se bile skoncentrisale u tom periodu. U tom periodu, u tom mestu, bile su raspoređene tri brigade šiptarskih terorista. I postojala je velika opasnost da predstavljaju, na neki način, desantnu osnovicu za snage, kopnene koje bi se eventualno uspele probiti preko Košara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali dalje u ovom istom potparagrafu koji sam vam pomenuo, se kaže: "U mestima Meja, Korenica i Meja Orize (Orize), veliki ali još neutvrđen broj civila muškog pola izdvojen je iz mase seljana koji su beželi, odveden i pogubljen. Tokom celog tog dana su seljani pod direktnim pretnjama snaga SRJ i Srbije napuštali svoje kuće i priključivali se nekom od konvoja izbeglica na traktorima, konjskim zapregama i u kolima i prešli u Albaniju". Opet se pominju lična dokumenta, to vas neću pitati pošto ste već o tome rekli. Dakle, pitam vas za ovaj navod u mestima Meja, Korenica, Meja Orize.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Meja, Meja Orize, Korenica, nalaze se u dolini toj Caragoj i one, po svom mestu, nisu bile ništa manje značajne od navedene doline. S druge strane, ja, niti neko od mojih, imamo bilo kakva saznanja o tome da se desilo bilo šta što bi moglo govoriti o navodnom pominjanju zločina. Ja sam bio komandant garnizona i nisam čuo ni na jednom referisanju, niti je iko spomenuo bilo kakva dejstva tu, odnosno

zločine. Osim toga, veliki broj mojih starešina, iz moje brigade, je živelo u Đakovici 10 godina i sve moje starešine su bile obavezne da o svakom eventualnom događaju izveštavaju komandanta brigade i nadležne organe. Mene nikada niko nije ništa izvestio, niti sam ja na referisanju čuo od bilo koga da se takav događaj desio. Prema tome, ja u to ne verujem, niti se to moglo desiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da se nešto tako uopšte desilo, ovde kaže veliki, a još neutvrđen broj kosovskih Albanaca, civila, muškog pola, izdvojen od mase seljana koji su beželi, odveden i pogubljen.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ovo je prosto nemoguće. Naša vojska, ni policija, sigurno takve stvari ne bi radile ni u jednoj varijanti. A drugo, što je nejasno, kako to da svaki puta se govori "muškarci, civili". Nigde se ne kaže "teroristi", nigde se ne kaže "pripadnici OVK", nigde se ne kažu "uniformisana lica", "teroristi" i tako dalje. Nije moguće da su samo bili civili i samo muškarci i samo oni bili žrtve napada, navodno snaga Srbije i Crne Gore. Odnosno Srbije i Savezne Republike Jugoslavije. Jednostavno, ovde se nigde ne spominje ono osnovno, a isključivo smo se borili protiv terorista. Uostalom, kome je Pedi Ešdaun držao onu obuku, ako su to bili sve civili i ako nije bilo terorista.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo isto, generale, se pominje i u tački 66. Potpuno isto, nema neke ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, mogu li da postavim pitanje? Da li je bilo bombardovanja u tom području, u vreme koje se pominje u ovom paragrafu?

SVEDOK ĐOŠAN: U području samom, bilo je po obodu, po obodu ovih područja bilo je bombardovanja. Znači, evo, Čabrat je maksimalno puta bombardovan, zatim u Meji je bio napad na kolonu izbeglica, bilo je u Dužnju (Duzhnje), u Žuru (Zhur), u Žubu (Zhub), znači bilo je u tome, u Ponoševcu (Ponoshec), na putu Brovina - Junik, bilo je dejstava.

SUDIJA ROBINSON: Ko je napao kolonu izbeglica?

SVEDOK ĐOŠAN: NATO, ja sam to video.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, izvolite, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U ovoj istoj tački, ja neću ponavljati ovo šta se u tački 63 kaže, pa se ponavlja u tački 66 to isto, o napadu na dolinu Caragoj, Erenik i Trava sa namerom koja se ovde tvrdi, da je bila šta vi poričete, ali u ovoj istoj tački 66 kaže se, između ostalog: "Ovde je upotrebljen veliki broj pripadnika snaga SRJ i Srbije, postavljeno nekoliko kontrolnih punktova. Celog tog dana seljani su napuštali svoje domove pred direktnom pretnjom snaga SRJ i Srbije i priključivali se nekom od nekoliko konvoja izbeglica na traktorima, zapregama i kolima". Dakle, sad se dalje ide na to da su postavljani punktovi, a da su onda ...

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak, referenca za to je 66(i).

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Nesumnjivo je da je bilo kontrole teritorije, da je bilo kontrole puteva. To je uostalom i obaveza organa MUP-a da kontrolišu ko se kreće. To nije sporno. Međutim, ono šta želim da kažem, da vojska i policija nikada nisu proterivali i da nisu ni na koji način uticale na odlazak albanskih izbeglica. Ja sam u Đakovici video mnogo kolona, doduše nisu bile tako velike kao što se spominje u pojedinim medijima, ali te kolone jesu išle pešice i jesu išle usmeravane i nikada u njima nije bilo muškaraca i to su uglavnom bile žene i deca. A što se tiče napada u Meji NATO avijacije, ja sam došao na to mesto nakom pet minuta kada se to desilo. I bio sam očevidac tog događaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, u istoj tački se kaže: "U Meji, Korenici i Meji Orize iz mase seljaka koji su bežali izdvojen je veliki neutvrđen broj civila, muškaraca, kosovskih Albanaca i odveden. Mnogi od ovih muškaraca su pogubljeni po kratkom postupku, a nestalima se smatra 300 lica, a lična dokumenta koja su pripadala najmanje sedmoro osoba, poslednji put su viđeni kod Meje, nađena su na leševima ekshumiranim iz tajne masovne grobnice u Batajnici". Šta vi možete da kažete o ovim navodima optužnice?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Za mene je to prosto neverovatno. Ja sam malopre objasnio da vojska i policija takve aktivnosti nisu radile. Jednostavno nije bilo ni potrebe da se na takav način ... Vojska i policija su se obračunavale sa teroristima u onom slučaju kad su bili direktno napadnuti i kad su morali da odbrane svoje jedinice i položaje. Ostalo šta se stalno spominje da su to bili sve muškarci i sve civili prosto gubi smisao kad se zna koliko je bilo

terorista na Kosovu i Metohiji, o kome svi govore i koje su svi videli, a prosto je nezamislivo da se ni jedanput nigde ne spomene da su to bili teroristi ili borci OVK, nego uvek muškarac, civil.

SUDIJA BONOMI: Da li prihvatate ili da li znate, možda bi to bilo pravo pitanje, da su tela ekshumirana iz jedne tajne grobnice u Batajnici?

SVEDOK ĐOŠAN: Ja sam o tome nešto čuo, o tome se pričalo posebno posle 2001. godine, međutim, ja u to ne verujem i prosto mi dođe neverovatno da je neko mogao to da uradi.

SUDIJA BONOMI: Vi ne verujete da je to bila masovna grobnica?

SVEDOK ĐOŠAN: Ja znam da to nije bila masovna grobnica. Moguće je da je neko doneo ta tela, ali ja znam da to nije masovna grobnica. Ja mogu misliti posle Markala šta se sve može desiti i šta se moglo sve uraditi. A imam iskustvo oko toga i oko manipulacija. Tvrdim da su to obične manipulacije koje su vršene sa jednom namerom koja je vama verovatno poznata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U tački 66 pod (E) se dalje navodi da su uveče, 26. marta 1999. godine ili približno u to vreme u gradu Đakovici snage SRJ i Srbije došle u kuću na broju 134a u Ulici Imera Drezge (Rruge e Imer Grezges), da su žene i deca koji su bili u kući odvojeni od muškaraca, naređeno im je da odu na sprat, a snage SRJ i Srbije su zatim pucale i ubile šest muškaraca, kosovskih Albanaca koji su bili u kući. Dakle, 26. mart 1999. godine. Jeste li vi tada bili u Đakovici?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Tada sam ja bio u Đakovici...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste bili komandant garnizona "Đakovica" u to vreme?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, bio sam komandant garnizona "Đakovica" i imao sam razgovore i sa predsednikom opštine i sa načelnikom Ministarstva unutrašnjih poslova, a i sa ... Znači, rekao sam da je deo njihovih starijih živeo u Đakovici i pre početka ovih borbenih dejstava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, samo da ovo razjasnimo, molim vas. Kad kažete "razgovore", da li ste vi imali redovne sastanke, vi ste komandant garnizona "Đakovica", sad ste pomenuli predsednika opštine,

pomenuli ste načelnika Sekretarijata unutrašnjih poslova; da li ste vi imali neke redovne sastanke sa tim rukovodiocima civilnim, policijskim i ostalim na nivou grada Đakovica?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, mi smo se sastajali povremeno i po potrebi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, koliko često to povremeno?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Pa, dva do tri puta sedmično zavisno od situacije i, prema tome, mi smo menjali informacije međusobne. I ni u jednom slučaju ja o takvoj informaciji, nisam dobio ni jednu takvu informaciju koja bi ukazivala na to da su se dešavale takve stvari po gradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kao komandant garnizona, vaši vojni policajci su tu, vi razgovarate s načelnikom MUP-a, s predsednikom opštine; da li biste vi morali znati za takav događaj? Bili ste, dakle, na licu mesta, Đakovica nije Njujork (New York), nego relativno mali grad, da li biste morali znati ...

TUŽILAC NAJS: Da li je to pitanje? Ne može da se kaže da to pitanje u sebi ne nosi komentar i da nije sugestivno.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, formulišite pitanje, a da pri tom ne dajete komentar i da nije sugestivno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, generale, objasnili ste koliko ste se često, koliko su se često održavali sastanci, ti, na nivou opštine i komande garnizona. Da li bi tako nešto moglo da se desi, a da vi ne znate?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ne, to se ne bi smelo i ne bi se moglo desiti da je takav događaj, a da ja o tome ne saznam bilo od predsednika opštine, bilo od načelnika MUP-a Đakovica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U paragrafu 66 pod (H) navodi se da je kasno uveče, 1. aprila ili približno u to vreme u ranim jutarnjim časovima 2. aprila 1999. godine, snage SRJ i Srbije započele akciju u delu grada Đakovice koji se zove Ćerim (Qerim), da su tokom nekoliko sati silom ulazile u kuće kosovskih Albanaca u Ćerimu, ubijale stanare, a zatim palile zgrade. Gde ste vi bili 1. i 2. aprila?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: 1. i 2. aprila ja sam bio u tom rejonu. Bio sam u Đakovici, ali sam dio u naselju Ljug Bunar (Lugbunar) koje je neposredno uz naselje Čerim. Do naselja Ljug Bunar se ne može doći, a ne proći Čerim. Tu noć o kojoj se govori ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, 1. april, a približno to vreme u ranim jutarnjim časovima 2. aprila?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Tu noć je pogođen jedan moj radar i poginula su dvojica mojih vojnika, Simbaljević Đorđe i Ivanović Zoran. Mi smo celu noć tu proveli, većina nas gde smo pokušavali da spasimo vojnike, da ugasio radar, ja sam lično bio tamo. Tu noć je došla iz grada Đakovice, došla je sanitetska ekipa, došla je protivpožarna ekipa i svi na tom puti moraju proći naselje Čerim. Imao sam jednu moju jedinicu, veličine voda koja je bila smeštena u vinarskom podrumu, to je odmah iza naselja Čerim koja ga nadvišava i može se videti sve. Svi oni su izjavili da tu noć ništa nisu uočili. Znači, nije bilo blokiranog puta, doduše, grad je bio bez struje, ništa se nije videlo, ali ništa nisu ni čuli. Ja o tome nemam nikakva saznanja iz relevantnih podataka odnosno niti me je ko informisao, miti referisao, prema tome, ja bih to morao znati ako je to se desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sad ste rekli da se moralo proći kroz to naselje Čerim koje se pominje u ovom paragrafu, da bi se došlo do tog Ljug Bunara gde ste vi bili.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kolika je razlika gde ste, tog Ljug Bunara i Čerima?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Pa, 500 metara vazdušne linije, 500 metara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste bili 500 metara od mesta za koje se ovde tvrdi da su ulazile snage u kuće, ubijale stanare i palile zgrade?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da. Ja sam bio 500 metara, to je jedno malo mesto, zove se "Aerodrom", a to je, u stvari, nastavak naselja Čerim, zove se Ljug Bunar i ja sam tu noć proveo tu i video sam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, da li biste vi sa tih 500 metara mogli da vidite da neko puca, da pali kuće u Čerimu ili bilo šta slično?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Pucanje i paljenje kuća bi se sasvim sigurno moglo čuti i videti sa toga mesta, međutim, tu noć jednostavno svi oni koji su bili sa nama, a bilo nas je, znači, dosta kada smo pokušavali spasiti taj radar, su izjavili da o tome nisu ništa čuli, nisam ni ja ništa čuo dok nisam pročitao u knjizi Nataše Kandić “Zločini na Kosovu”, kako se zove ...

SUDIJA BONOMI: Vi ste sada dva puta rekli istu stvar da su svi tamo izjavili da ništa nisu čuli. Kada su tačno ti ljudi to izjavili?

SVEDOK ĐOŠAN: Oni su izjavili kad sam ja pročitao tu informaciju, odnosno kada je komisija koja je bila formirana za ispitivanje navodnih zločina, kada su pozvali mene da me pitaju za to, tad sam ja pozvao moje potčinjene starešine koje su takođe bile tu, jer ja nisam ništa video ni čuo, pitao sam njih da vidim da li oni šta znaju o tome i oni su svi izjavili da oni ništa ne znaju, uostalom to je izjava potpukovnika Odaka, komandanta bataljona, komandanta divizionu, pukovnika Vukašinića koji je bio komandant te jedinice iz koje su poginuli ti vojnici i čiju su vojnici bili u tom vinarskom podrumu. Kad sam rekao “svi”, to sam mislio na njih.

SUDIJA BONOMI: O kojoj to komisiji sada tačno govorite?

SVEDOK ĐOŠAN: Komisiji koja je bila formirana da bi se razjasnili nakon izlaska knjige, valjda “Kosovo, kako viđeno tako rečeno”, ja sam tada prvi put čuo za taj navodni zločin. Naravno, nisam ostao ravnodušan, pozvala me komisija da me upita šta je to. Ja sam, normalno, nakon toga reagovao i pozvao sam moje starešine koje su to mogle znati da se to desilo.

SUDIJA BONOMI: Molim vas, ograničite svoje odgovore na pitanja koja vam postavljam. Ko je osnovao tu komisiju?

SVEDOK ĐOŠAN: Ja ne znam ko je osnovao tu komisiju.

SUDIJA BONOMI: Ko su bili članovi te komisije?

SVEDOK ĐOŠAN: Znam da je u tim, kao članovi te komisije bili su uglavnom ljudi koji su bili profesori, bilo je doktora, bilo je stručnjaka iz svih oblasti vojske, bile su odgovorne starešine, bilo je penzionisanih oficira i tako.

SUDIJA BONOMI: Možete li da mi kažete kada je ta komisija osnovana?

SVEDOK ĐOŠAN: Ne znam kada je osnovana, ali ja znam kada su mene pozvali, a pozvali su me tamo, znači, kad ...

prevodioci: Molimo svedoka da se približi mikrofonu.

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak, samo trenutak. Približite se mikrofonu, molim vas. Govorite u mikrofon. Prevodioci vas to mole.

SVEDOK ĐOŠAN: Hoću. Ja lično ne znam kada je ta komisija osnovana, ali znam kada su pozvali mene, a pozvali su me kada je knjiga izašla.

SUDIJA BONOMI: Kada je to bilo?

SVEDOK ĐOŠAN: To je bilo 2001. godine, tako, krajem, mislim da je bilo krajem 2001. godine. Mislim, nisam tačno siguran.

SUDIJA BONOMI: Mogu li onda da pretpostavim da te noći nema govora o tome da su u kućama u Čerimu bili teroristi?

SVEDOK ĐOŠAN: Ne znam na osnovu čega to pretpostavljate.

SUDIJA BONOMI: Ja sam, naime, to pretpostavio na osnovu toga šta ste vi rekli, a to je da nema nikakvih informacija o bilo kakvim aktivnostima koje bi mogle da dovedu do smrti u Čerimu. Možda sam vas pogrešno shvatio. Da li vi kažete da možda neki ljudi jesu izgubili život u Čerimu i da su ono možda bili teroristi ili vi možda kažete da se tamo ništa nije događalo?

SVEDOK ĐOŠAN: Ja sam rekao da nisam imao nikakva saznanja o tome da se nešto desilo u Čerimu. Nisam rekao da su to bili teroristi, nisam rekao da se to desilo, rekao sam da nisam imao nikakva saznanja dok nisam pročitao to u toj knjizi.

SUDIJA BONOMI: Zato sam to pitanje i postavio na način na koji sam ga postavio. Ponoviću. Mogu li onda da pretpostavim da nema govora o tome da su u tim kućama u Čerimu te noći bili teroristi?

SVEDOK ĐOŠAN: Ja ne mogu reći ništa da li su bili ili nisu i da li se to desilo ili se nije desilo. Ja neću da nagađam ... Govorim ono šta znam.

SUDIJA BONOMI: A ja sam mislio, iz načina na koji ste vi odgovarali na pitanja, imajući isto tako u vidu sve te diskusije u kojima ste učestvovali, da ste rekli da je bilo terorista u Čerimu, da biste vi za to znali. Da li sam to pogrešno shvatio?

SVEDOK ĐOŠAN: Ja nisam rekao da bih znao da je bilo terorista, ja bih rekao da bih znao da se događaj desio. I, naravno, da nisam znao gde se nalazio svaki terorista i gde je koji terorista bio.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

SUDIJA KVON: Generale, kad je reč o ovoj komisiji o kojoj ste govorili sudiji Bonomiju, nije li to Komisija za saradnju sa Međunarodnim krivičnim sudom?

SVEDOK ĐOŠAN: Jeste. Upravo ta komisija.

SUDIJA KVON: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, u istoj toj tački, ako ste zaboravili, to je zbog reference ovde, 66 pod (K), kaže se da je uništeno na desetine kuća i poginulo više od 50 lica. Na primer, u kući u Ulici Miloša Gilića (Ruge e Millosh Giliqit) broj 157 snage SRJ i Srbije su pucale u stanare, a zatim zapalile kuću. U pucnjavi i požarima koji su zapalile snage SRJ i Srbije, na toj jednoj lokaciji je poginulo 20 kosovskih Albanaca od kojih 19 žena i dece. Kakva su vaša saznanja o tom događaju?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Pa, ja bih mogao na to odgovoriti isto kao na ovo o Čerimu. Da se desilo, ja bih to znao. Ja o tome, niti me je ko informisao, referisao i nisam imao nikakva saznanja o tome, niti verujem da se desila, dok nisam pročitao u navedenoj knjizi. I to sam pročitao u

navedenoj knjizi o kojoj vi govorite. Prema tome, ja bih verovatno, ja bih sigurno znao da se to desilo. Neko bi me o tome morao izvestiti. Uostalom, mi smo u jedinici imali starešine koje su živele u Đakovici i znali bi oni. Ja jesam često bio odsutan iz Đakovice obzirom da sam imao jedinice na celom prostoru Kosova i Metohije, ali tu su bili moji ostali organi koji su isti tako bili odgovorni i bili bi obavezni da reaguju po svakom od događaja za koji bi mogli imati saznanje o tome da se nešto tako desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, generale. U tački 105, odnosno paragrafu 105 govori se da je pored prisilnog proterivanja kosovskih Albanaca od 24. marta 1999. godine, snage SRJ i Srbije učestvovala su u brojnim ubistvima kosovskih Albanaca. Takva ubistva dešavala su se na brojnim lokacijama, uključujući i jedan broj mesta, između ostalih i Đakovicu. Meja, evo ovde ima Bela Crkva (Bellacerke), Mala Kruša (Krushe e Vogel), Velika Kruša (Krushe e Madhe), Đakovica, Padalište (Padalište), Izbica (Izbice), Vučitrn, Meja, Dubrava (Dubrave), Suva Reka, Kačanik. Vi, naravno, ne znate za ta druga mesta, ali pretpostavljam da za Đakovicu morate znati.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da, za Đakovicu i ja sam ponovo i moram reći da odgovaram više puta na ista pitanja. Ja ne mogu verovati da se stalno postavlja pitanje muškarcima, civilima. Vojska Jugoslavije i pripadnici MUP-a su se borili protiv terorista i kad su bili u situaciji da budu napadnuti, oni su na njih normalno primenjivali silu kao što je predviđeno to borbenim pravilima. Ali da su vršili pojedinačna ili bezrazložna ubijanja, to nije tačno. Civilni nikada nisu bili predmet niti meta, ni pripadnika, ni vojske ni policije. Uostalom, to su naši građani. Zašto bi vojska i policija ubijala svoje građane?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate godine se nalazi selo Racaj (Rracaj)?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to na području ...

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Jeste, opštine Đakovica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Opštine Đakovica. Svedok Beće Bećaj (Beqe Beqaj) navodi to da je, on je svedočio ovde 29. avgusta 2002. godine, strana 9.116 i 9.117 u transkriptu, on govori da je avgusta 1998. godine, vi ste rekli da ste preuzeli dužnost u julu 1998. godine ...

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: 15. jula 1998. godine sam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, on navodi da je avgusta 1998. godine, znači to je pošto ste vi preuzeli dužnost u Đakovici komandanta garnizona, stanovništvo Racaja je prvi put napustilo selo kada je Vojska Jugoslavije i policija stigla u oblast sela iz drugih susednih sela u dolini. To je, kaže, prvi put je napustilo selo kad je došla vojska i policija na to područje, a onda kaže da je 14. aprila 1999. godine, znači 14. aprila 1999. godine vojska i policija, ponovo su došli u selo Racaj i svedok kaže da su im naredili da napuste svoje kuće, to je 9.116. strana transkripta. Da li vi nešto znate o tome, da li je ovo istina?

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Ja tvrdim da ovo nije istina. Ukoliko je u tom periodu stanovništvo napustilo selo Racaj, kad govorimo o 1998. godini, to je bilo ukoliko su bile borbe između terorista i naših snaga, a u to vreme vodile su se jake borbe između terorističkih snaga i baš u tom području. Nakon završetka antiterorističke akcije, stanovništvo se vratilo svojim kućama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ovaj april 1999. godine, kaže da su ponovo došli u Racaj i on navodi da su im naredili da napuste svoje kuće. To je, kaže, 14. aprila 1999. godine. Vojska Jugoslavije i MUP ponovo došli i rekli da napuste kuće.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Civili su napuštali ona područja u kojima su dolazili teroristi i gde se očekivala i pretpostavljala borba između terorista i civila, odnosno između terorista i snaga Vojske Jugoslavije, odnosno Ministarstva unutrašnjih poslova. Normalno je da će pametni ljudi da napuste prostor i oni su, bežeći od toga i plašeći se da ne dođu u situaciju da se nađu u ratnom okruženju, odnosno da ne budu zahvaćeni dejstvima koja se jesu vodila protiv terorista, napuštali svoja sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, meni je poenta u ovome navodu svedoka da su pripadnici vojske naredili meštanima da napuste kuće.

SVEDOK ĐOŠAN – ODGOVOR: Pripadnici vojske nisu, sasvim sigurno, nikada naređivali bilo kome da napušta kuće svoje. Naprotiv, nama je bilo u interesu da civilno stanovništvo bude na svojim mestima. Nama je to bilo u interesu da se ne stvaraju kolone, da ne prave probleme u borbenom rasporedu naših jedinica i bilo nam je to veoma važno da se oni zadrže na svojim mestima.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, moramo sada da prekinemo sa radom, jer u ovoj sudnici počinje drugo suđenje u 14.15.

SUDIJA KVON: Mislim da treba da pripremite ovo. Pomenuću dva tabulatora iz fascikle Jovanovića koji nose broj 275. Mi te tabulatore nismo uvrstili iako je gospodin Jovanović bio prikladna osoba za postavljanje osnove za uvršenje ovih dokumenta, jer je on, kao ministar inostranih poslova, sastavio i objavio knjigu. Prema tome, pogledajte da li biste možda sa ovim svedokom to mogli da uvrstite u spis.

SUDIJA ROBINSON: Nastavljamo sutra u 9.00.

Fond za humanitarno pravo